

Mokslo Lietuva

Leidžiamas nuo 1989 m., du kartus per mėnesį

Nr. 14 (679)

TARPTAUTINIS PRIPAŽINIMAS

MRU profesoriui – tarptautinės tyrėjų draugijos įvertinimas

Mykolo Romerio universiteto (MRU) profesorius dr. Paulo Alexandre De Silva Pereira išrinktas mokslinių tyrimų garbės draugijos SIGMA Xi tikroju nariu. SIGMA Xi yra tarptautinė, tarpdisciplininė inžinerijos mokslinių tyrimų draugija, veikianti nuo 1886-ųjų. Draugijos tikslas – kelti mokslininkų kompetenciją, skatinti visuomenę dalyvauti moksle ir puoselėti naujos kartos tyrimų plėtrą.

Draugijos nariai yra universitetų tyrimų centruose mokslo tyrimus atliekantys mokslininkai iš viso pasaulio. Daugiau nei du šimtai draugijos narių yra tapę Nobelio premijos laureatais, pelnę prestižinius *National Academy of Sciences* ir *National Academy of Engineering* apdovanojimus. Mokslininką, kuris vertas būti priimtas į šią draugiją, gali nominuoti tik šios draugijos nariai. Jie siekia kuo aktyviau dalyvauti tarptautinėje

mokslo bendruomenėje, sprendžiant globalias problemas. MRU profesorius buvo pasiūlytas, įvertinus jo atliekamų mokslinių darbų kokybę ir reikšmę. Anot prof. dr. P. Pereiros, „buvimas SIGMA Xi mokslinių tyrimų garbės draugijos dalimi yra mano mokslinės karjeros pripažinimas, skatinantis su dar didesne atsakomybe atlikti tyrimus, svarbius visuomenės raidai“.

Iš Portugalijos kilęs profesorius Mykolo Romerio universitete dirba jau 12 metų. Po doktorantūros studijų P. Pereira savo gyvenimo aprašymą išsiuntė į keletą vietų. Tuometinis universiteto rektorius susidomėjo jaunojo mokslininko tyrimų lauku ir pakvietė jį dirbti dėstytoju. Praėjus trejiems metams, P. Pereirai buvo suteiktas docento vardas. Per šį laiką mokslininkas įkūrė pasaulinį tinklą, kuris reikšmingai sustiprino universiteto mokslinių tyrimų rezultatus ir suteikė galimybę dalyvauti tarptautiniuose projektuose. 2019 m. P. Pereirai suteiktas profesoriaus vardas. Jis yra MRU Aplinkos valdymo laboratorijos vadovas, Tarptautinio gaisrų poveikio dirvožemio savybėms tinklo koordinatorių, asocijuotas „*Science of the Total Environment*“, „*Geography Sustainability*“ ir „*Helyion*“ redaktorius.

Pagal bibliografinės citavimo informacijos duomenų bazės „*Clarivate*“ pateiktą 2020 metų citavimo ataskaitą prof. P. Pereira patenka tarp labiausiai cituojamų pasaulio mokslininkų. Jo publikuojamus tyrimų rezultatus aukštai vertina mokslo bendruomenė. Profesorius yra aplinkos valdymo ekspertas, savo publikacijose nagrinėjantis klimato kaitos ir kitas aplinkosaugos problemas. Darnaus vystymosi raidą ir žemės naudojimo pokyčius jis nuolat analizuoja pasaulinio lygio konferencijose. Prof. P. Pereira ne tik dirba prie įvairių mokslinių tyrimų

Profesorius dr. Paulo Alexandre De Silva Pereira

Pražydusi vasara kviečia atostogauti.
J. Jasaičio nuotr.

ŠIAME NUMERYJE

Lietuvos universitetų tarptautinis pripažinimas didėja ● 1, 2 p.

Geologo diena ● 1, 2 p.

Valstybės pamatus tenka atkurti ● 3 p.

Lietuvos Respublikos Seimo pranešimai ● 3, 4 p.

Plečiasi studijų pasirinkimo galimybės ● 4 p.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos pranešimas ● 5 p.

VDU rektoriui – apdovanojimas už indėlį į Kauno pažangą ● 5, 6 p.

Jaunųjų mokslininkų darbų vertinimas ● 6, 7 p.

Valstybės aktualijos: ištekliai švaistomi, racionalios jų panaudojimo strategijos nėra ● 7 p.

Teismas išaiškino: niekas negali uždrausti protesto akcijų ● 7 p.

Naujos knygos ● 8 p.

Renginiai, parodos ● 9–11 p.

Mykolo Romerio universitetas

GEOLOGO DIENA

Naujieji „Aukšinio geologo plaktuko“ laureatai

Akad. Algimantas Grigelis

Naujus „Aukšinio geologo plaktuko“ laureatus ką tik paskelbusi Lietuvos geologų bendruomenė paminėjo dėl karantino atidėtą profesinę šventę – Geologo dieną, aptarė metų rezultatus ir aktualias problemas, profesinio pasižymėjimo ženklų apdovanojo geriausias savo žmones.

Konferencija „Lietuvos žemės gelmių ištekliai. Kliūtys juos išgauti ir naudoti“ įvyko liepos 15 d. Vilniuje „Crown Plaza“ viešbučio salėje. Konferencijos pirmininkas – UAB „Grotas“ direktorius Antanas Marcinonis. Renginio pradžioje kalbėjęs aplinkos ministras Simonas Gentvilas apžvelgė aktualius žemės gelmių sferos naudojimo ir valdymo

Garbės ženklą „Aukšinis geologo plaktukas“ 2020 metų laureatai (iš kairės): Valentinas Baltrūnas, Aleksandras Šliaupa, Rimantė Guobytė, Saulius Gegieckas, Ginutis Juozapavičius, Augustinas Linčius, Kastytis Dundulis

■ Nukelta | 2 p.

Naujieji „Aukso geologo plaktuko“ laureatai

Profesinio pasižymėjimo garbės ženklų „Aukso geologo plaktukas“ 2020 metų kolekcija

■ Atkelta iš 1 p.

aspektus, mineralinių žaliavų ir požeminio vandens gavybos ir išteklių apsaugos ypatumus, dėl kurių sprendimus priima įstatymų leidėjas. Gelmių išteklių nėra begaliniai, diskusija turi remtis aktyvios gamtos apsaugos ir racionalaus gelmių naudojimo principais.

Konferencijoje pranešimus parengė: „Žemės gelmių naudojimo reguliavimas – dabartinių pokyčių poveikis sektoriui bei ateities kryptys“ – Giedrius Giparas, Lietuvos geologijos tarnybos direktorius; „Kuo šiandien gyvena geologijos verslas? Ar tikrai klesti inžinerinės geologijos įmonės?“ – Saulius Gegieckas, Geologijos įmonių asociacijos prezidentas; „Požeminio vandens išteklių gavybos įteisinimo problemos ir galimybės jas įveikti“ – Gražina Drevalienė, UAB „Vandens harmonija“; „Anhidritas – Lietuvos dekoratyvinis akmuo: tyrimas, gavyba, vertė“ – dr. Ginutis Juozapavičius, UAB „GJ Magma“; „Petras Vaitiekūnas – meteoras, nušvietęs Lietuvos kvartero padangę“ – dr. Eugenija Rudnickaitė, Vilniaus universitetas.

Geologo Antano Giedraičio fondo valdybos pranešimą apie fondo siekius pagerbti Lietuvos geologijai ir kultūrai nusipelnčius geologus perskaitė dr. Jonas Satkūnas,

Fondo valdybos atstovas.

Diskusijose buvo aptarti klausimai dėl šachtinės anhidrito kasybos, mažųjų vandenviečių apsaugos zonų, geologijos įmonių veiklos teisinio reguliavimo, naudingųjų iškasenų išteklių apsaugos ir kt. Konferencijos dalyviai išsakė nuomonę, kad reikia sukurti kompleksinę geologijos doktriną, kuri apimtų geologų ugdymą, mokslo tyrimus, verslo veiklą, šalies geosferos valdymą ir administravimą. Antroje konferencijos dalyje vyko „Aukso geologo plaktuko“ apdovanojimai, užsibaigę nuotaikingu solisto Mindaugo Urbiečio koncertu.

Antano Giedraičio fondo garbės ženklų „Aukso geologo plaktukas“ apdovanojimus už nuopelnus Lietuvos geologijai ir mokslo bei kultūros puoselėjimą įteikė geologas inžinierius Saulius Gegieckas, Geologijos įmonių asociacijos prezidentas ir Antano Giedraičio fondo valdybos pirmininkas.

Antano Giedraičio fondo valdybos pirmininkas Saulius Gegieckas

Apdovanojimus gavo: dr. Aleksandras Šliaupa, prof. habil. dr. Valentinas Baltrūnas ir dr. Augustinas Linčius (Gamtos tyrimų centras, Geologijos ir geografijos institutas); dr. Rimantė Guobytė (Lietuvos geologijos tarnyba); dr. Ginutis Juozapavičius (UAB „Magma“), prof. dr. Kastytis Dundulis (Vilniaus universitetas, Geomokslų institutas) ■

VDU Žemės ūkio akademija – pokyčių keliu

Vytauto Didžiojo universiteto Žemės ūkio akademijai (VDU ŽŪA) lyderystę prognozuoja globalūs pasaulio procesus stebintys ekonomistai ir ketvirtadalį mūsų valstybės eksporto generuojančio Lietuvos agrarinio sektoriaus atstovai. Didelių lūkesčių turi ir vidaus politikos formuotojai, nuogaštaujantys, kad, efektyviai neišnaudojant turimo mokslinio potencialo, liktų tik kopijuoti svetur sukurtas technologijas, kurios Lietuvoje ne visada gali būti pritaikomos. ŽŪA siekia dar glaudžiau bendradarbiauti su verslu ir yra parengusi konkretų pažangos veiksmų planą. Veikla, moderniausiomis technologijomis besiremianti į agrosektorių, kartu ir į Lietuvos regionus, padės pritraukti daugiau jaunų žmonių.

Tarptautinį pripažinimą pelnusi mokslininkė, ekonomistė, aktyvi bioekonomikos plėtros Lietuvoje iniciatorė prof. dr. Astrida Miceikienė VDU ŽŪA kanclerio pareigas eina jau pusmetį. Atlaisvėjus karantino suvaržymams, birželio 28 d. akademijoje surengta iškilminga ceremonija, kurios metu A. Miceikienėi buvo suteiktos kanclerio regalijos ir aptarti jos komandos veiklos planai. Renginyje dalyvavę politikai, socialiniai ir verslo partneriai bei studentų atstovai su akademinė bendruomenė dalijosi savo lūkesčiais.

Gyvybiškai svarbios ekspertinės žinios

Ankstesnis VDU ŽŪA kancleris, šiuo metu – VDU rektorius emeritas, prof. Antanas Maziliauskas, pažymėjęs, kad akademijos mokslininkai turi didžiulį įdirbį tarptautiniuose ir nacionaliniuose projektuose, svarbiuose ne tik Lietuvai, bet ir visai Europai, sakė: „Agrosektoriaus lyderystė yra akivaizdi. Todėl labai norėtųsi, kad politikai rastų instrumentų, skatinančių jaunus žmones rinktis valstybės ekonomikai svarbias profesijas.“

VDU rektorius prof. Juozas Augutis atkreipė dėmesį, kad jau beveik šimtmetį gyvuojanti Žemės ūkio akademija, vykstant istorinėms transformacijoms, visada gebėjo išlaikyti savo krypties tęstinumą – rengti žemės ūkiui reikalingus specialistus, ir yra sutelkusi pačią stipriausią absolventų bendruomenę. Šios bendruomenės vardu

VDU rektorius emeritas, prof. Antanas Maziliauskas

kalbėjęs Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos direktorius dr. Edvardas Makelis atkreipė dėmesį į opiausią pastarojo meto agrosektoriaus problemą – visų grandžių specialistų trūkumą.

Seimo Ekonomikos komiteto pirmininkas Kazys Starkevičius, Kaimo reikalų komiteto pirmininkas Viktoras Pranckietis, Seimo nariai Jonas Varkalys ir Vigilijus Jukna teigė dedantys pastangas, kad patekimą į vienintelę šalyje VDU ŽŪA, suteikiančią universitetinę išsilavinimą žemės ūkio, miškininkystės, tvaraus vandens ir žemės išteklių valdymo, bioekonomikos, sumaniosios inžinerijos srityse, lemtų ne tik konkursinis balas, bet ir jauno žmogaus motyvacija.

Lietuvos žemės ūkio tarybos pirmininkas Jonas Vilionis, atstovaujantis daugiausia produkcijos pagaminančių šalies žemdirbių savivaldos organizacijoms, neabejojo, kad ir politikams, ir ūkininkams praktikams didžiausias autoritetas turi būti mokslo tyrimų rezultatai.

Pokyčius kuria nebijantys išbandymų

„Agrosektorius – viena sparčiausiai besikeičiančių sričių, kurioje diegiamos pažangiausios aplinkosaugos, technologijų, vadybos sistemos. Todėl stebina ir piktna, kad žmonės iš išorės vis dar piešia kitokią žemės ūkio paveikslą. Todėl specialistų skaičius sparčiai mažėja. Tarp studentų konkurencinės aplinkos taip pat yra vis mažiau, o tai – nėra sveika. Todėl būtina griauti šiuos

stereotipus“, – sakė VDU ŽŪA Agronomijos fakulteto magistrantė Liveta Budreckytė, sėkmingą savo karjeros kelią kurianti vienoje pirmujančių Lietuvos agrosektoriaus įmonių.

„Akademijos bendruomenė niekada nebuvo nutolusi nuo agrosektoriaus ir su juo susijusių verslo sektorių, taip pat ir nuo viešojo sektoriaus, formuojančio agrosektoriaus ateitį visomis prasmėmis. Partnerystė tarp mokslo institucijų ir agrosektoriaus verslo valdytojų, nevyriausybinių organizacijų, savivaldos institucijų, bendradarbiavimas skatinant šio sektoriaus plėtros procesus, – vienintelis įmanomas kelias, siekiant plėtoti mokslinę veiklą, kurti ir diegti inovacijas, iššūkius paversti galimybėmis“, – įsitikinusi VDU ŽŪA kanclerė prof. A. Miceikienė. Nepaisant visų sunkumų, ši partnerystė ir bendros veiklos rezultatai visada užtikrino tautai savos lietuviškos duonos kąsnį.

Agrosektorius – siekiantiems kurti naujus produktus

Pasak A. Miceikienės, pasaulinės tendencijos rodo, kad maisto poreikis pasaulyje 2050 m. bus beveik dvigubai didesnis. Klimato kaita, riboti dirbamosios žemės ir vandens išteklių, siekis gaminti konkurencingą aukštos pridėtinės vertės žemės ir maisto ūkio produkciją skatina naujų augalų ir gyvūnų veislių kūrimą, precizinių technologijų, inovatyvių trąšų, paslaugų ir priemonių naudojimą. Vykstantys skaitmenizacijos

ŽŪA absolventas, Lietuvos žemės ūkio konsultavimo tarnybos direktorius dr. Edvardas Makelis. VDU nuotr.

procesai negrįžtamai keičia verslo modelius ir darbo vietas. Visa tai kelia klausimus, ar esame pasiruošę ateičiai, technologinių inovacijų šuoliui, ar turime pakankamai žinių ir kompetencijų suvaldyti šiuos pokyčius, ar gebėsime pasinaudoti naujų technologijų sukurtomis galimybėmis.

Todėl ŽŪA šiuos iššūkius pasitinka, suformavusi naują organizacinę struktūrą, parengusi naują strategiją ir jos įgyvendinimo planą. „Siekdami būti bioekonomikos lyderiais, kuriame Bioekonomikos tyrimų institutą, siekdami palaikyti dar glaudesnius

■ Nukelta į 4 p.

MRU profesoriui – tarptautinės tyrėjų draugijos įvertinimas

■ Atkelta iš 1 p.

temų, bet ir dalijasi savo ekspertine patirtimi, analizuodamas ekonominius veiksmus, turinčius įtakos ir COVID-19 plitimui.

MRU laboratorijos vadovas ypač didžiuojasi savo bendradarbiais: „Turiu aukščiausio lygio profesionalų komandą. Mes teikiame naujus projektinius pasiūlymus, rengiame publikacijas, organizuojame konferencijas ir seminarus, atliekame vis naujus tyrimus.“

Prof. P. Pereiros nuomone, Lietuva turi puikių mokslininkų ir nuosekliai stiprina savo, kaip lyderio, pozicijas įvairių mokslų srityse, o Vilnius yra labai jaucus ir patogus gyventi: „Čia viskas – šalia. Džiugina daug žaliųjų erdvių. Per visus šiuos metus MRU garantavo puikią aplinką mano akademinė karjera. Šis universitetas davė man laisvę ir laiko ją pasiekti.“ Parengė Jurga Strimaitienė ir Ligita Mažeikienė

REDAKTORIAUS KOMENTARAS

Svarbiausia Sąjūdžio pamoka – kaip susitelkti ir atkurti valstybę

Jonas Jasaitis

Pamokos pradžia

Kreipiuosi pirmiausia į tuos, kurie gerai prisimena Sąjūdžio susiformavimo ir valdymo laikotarpį, trukusį, deja, per trumpai, tačiau iš esmės pakeitusį didžiąją visuomenės dalį – jos elgseną, vertybes ir tikėjimą. Iki tol vyravusią nuostatą, kad sovietinio okupacinio režimo neva pakeisti neįmanoma, išstūmė viltis ir tikėjimas visuomenės susitelkimo galia. Kai centrinėse Vilniaus gatvėse pasirodė pirmosios masinės demonstracijos, iš pradžių jos tikrai nebuvo skaitlingos, o praeivių akyse tvyrojo baimė. Tačiau labai greitai jų dalyvių skaičius ėmė gausėti, kol peraugo į daugiakūstantinius mitingus su labai aiškiai išreikšta tautos valia ir akivaizdžiais kasdieninės elgsenos pokyčiais. Ir nereikia to laikotarpio pokyčių dangstyti tokiais svetimžodžiais, kaip „euforija“. Tai buvo ne euforija, o labai natūralus supratimas, kad mus jungia bendri valstybės atkūrimo interesai, kai galime atvirai kalbėtis net su visai nepažįstamais žmonėmis, kai sąvoka „visuomenė“ tapo tikrove, užpildžiusia mūsų sąmonę suprantamu ir artimu turiniu.

Neseniai praužęs Didysis šeimų maršas parodė, kaip esame išsiilgę to bendrumo jausmo, bendro savosios vertės suvokimo. Maršo dalyviai priminė, kad užtenka būti „statistais“, kuriems paliekama mikroskopinės vertės galimybė kažką pažymėti balsavimo lapeliuose, kuriuos kažkas svietimas suskaičiuos ir savaip įvertins. Tautos valia bus išskaidyta į kažkokias lenteles, kuriose bendros prasmės nebelieka nė lašo. Todėl ir daugėja sakančių, kad po rinkimų niekas nepasikeis, valdys tie patys, o solidžiais vadinamuose postuose sėdės kažkokie beveidžiai ir besieliai veikėjai, kilnojantys rankutes ir kartojantys vis mažiau prasmės turinčias frazes.

Sava žiniasklaida

Sąjūdis pradėjo nuo leidinio, kuris išreiškė tautos siekius ir akimirksniu nušlavė visokias „tiesas“, „komjaunimo tiesas“, „pergalės“ ir kitą primityvią demagoginę makulatūrą bei visą „politinio švietimo“ lapelių šiukšlyną. Tai buvo kuklios „Sąjūdžio žinios“, prie kurių greitai prisijungė „Atgimimas“, „Šiaurės Atėnai“ ir kt. Šiandien tokio leidinio, kaip „Sąjūdžio žinios“, neturime ir kol kas niekaip nesuprantame, kaip jis turėtų atrodyti mūsų dienomis. Nemokame sukurti leidinio, kuris vėl taptų masinis, kuriuo dalinamasi, kurio turinys atsiliesia į tautos kasdienybės lūkesčius.

Turime keletą internetinių svetainių, kuriose skelbiama gausybė „gilio“, „filosofinės“ medžiagos, bet nėra to konkretumo, kuriuo pasižymėjo Sąjūdžio leidiniai. Todėl net puikūs Alvydo Jokubaičio, Vytauto Rubavičiaus, Česlovo Iškausko, Jono Vaiškūno ir Vytauto Budniko straipsniai paskęsta įmantriame abstrakčiame kalbėjime, kuris nekviečia imtis tikrų permmainių, bet vis aiškina, kaip „galbūt galėtų būti“. Autorių, kurie sugeba rašyti glaustai ir konkrečiai, turime, tik reikia skubiai juos sukviesti. Čia turi tilpti kvietimai jau dabar imtis darbų, kurių išsiilgo visuomenė.

Idealaus vado paieškos – nereikalingos

Visiems vienodai patinkančios ir įtinkančios asmenybės, kurią tauta iškart imtų nešioti ant rankų, šiandien tikrai nesurasime. Tačiau yra gana daug asmenų, kurie vienas kitą puikiai papildė, kurie gali greitai išmokyti dirbti komandoje, nesiaiškindami, kas čia „vyriausias“ ir kieno žodis – „paskutinis“. Tokia komanda buvo Sąjūdžio iniciatyvinė grupė, susiformavusi natūraliai, be jokio „reitingavimo“, bet vykdamas konkrečius darbus. Joje išryškėjo atskirų narių gebėjimai, formavosi būsimosios Vyriausybės branduolys, tobulėjo bendravimo su visuomene stilius.

Formuojant tokį branduolį, ypač svarbu neatstumti nė vieno, siūlančio konkrečias idėjas, nesivadovauti išankstinėmis nuostatomis ir antipatijomis. Tarp svarstančių susitelkimo galimybes bene pavojingiausi yra tie, kurie jau dabar sūkauja, kam uždrausti dalyvauti, ko nekviesti:

- Man nepatinka Radžvilas!
- O man – Juozaitis!
- Aš negaliu pakęsti Puidoko!
- O aš – Puteikio!

Tačiau čia – ne vienkartinį gražuolių rinkimai. Čia reikės sutartinau dirbti, nesitikint solidaus atlyginimo ar prestižinio posto.

Niekur neveda ir absoliutus visų, šiandien vadovujančių, pasmerkimas ir etikečių („visi jie – vienodi“) klįjavimas. Pirmiausia mūsų pritarimo ir palaikymo reikia Prezidentui, kuris kol kas vienintelis išdrįso nepaklusti nei Briuseliui, nei rudenį į valdžią prasibrovusiųjų šūkavimui. Verta susimąstyti, kodėl Pirmojoje (1918–1940) Respublikoje buvo sodinami ąžuolai Prezidento garbei ir kodėl jie buvo išsaugoti iki šių dienų. Daugelį istorinių reiškių kai kurie vertiname prieštarogai ne todėl, kad toks vertinimas būtų geriausias, bet todėl, kad mus pasiekusi informacija yra atėjusi iš skirtingos kilmės šaltinių ir platinama ne tik tų, kurie mums yra geranoriški.

Svarbiausi uždaviniai, kuriuos teks spręsti

Čia vėl teks prisiminti Sąjūdžio laikų patirtį. Vienas svarbiausių klausimų, kuriuos tada girdėjome tiek iš draugiškai, tiek iš priešiška nusitekusių, išskyla ir dabar, – ar kontroliuojame savo sienas, savo valstybės teritoriją. Dauguma mūsų net neišsivaizdavo, kad Lietuvos valstybinė siena su pačiu nedraugiškiausiu kaimynu, kuriam net savo tautos interesai niekada nebuvo svarbūs, – praktiškai nesaugoma. Pasieniečių etatai jau ne vienerius metus buvo mažinami ir net pačios elementariausios sienų apsaugos priemonės „egzistavo“ tik Vilniuje sėdinčių valdininkų atskaitose bei jų vaizduotėje. Toks aplaidumas yra tolygus nusikaltimui, už kurį baudžiama bet kurioje valstybėje. Formaliai tai įtvirtinta ir Lietuvos Konstitucijoje, ir šiai funkcijai skirtuose įstatymuose. Tačiau ar kas nors už tai buvo nubaustas?

Kada tokia padėtimi gali pasinaudoti diktatorius, jau šeštą kartą apsiskelbęs „išrinktu prezidentu“, nebuvo net svarstoma. Kad jo patarėjai bet kuriuo momentu jam gali pasiūlyti imtis tokios avantiūros, nebuvo jokių abejonių. Tačiau ką dabartiniai mūsų valdantieji sugebėjo padaryti, iškilus tikram pavojui? Organizuoti kelis propagandinius spektaklius, kreiptis į Europos Sąjungos institucijas, atsigabenti ruloną vielos ir, nutiesus vos puskilometrį tvoros, darbus pertraukti, laukiant, kad kažkas iš kažkur duos leidimą ją toliau tiesti? Pažadėti, kad pasienio rajonuose dabar dažniau apsilankys premjerė arba už tai atsakinga ministrė? Ištrimituoti, kad į pagalbą atvyko dešimt estų? Konstatuoti, kad prieš Lietuvą vykdoma hibridinė ataka? Dar kartą priminti, kad Lietuvos siena yra ir Europos Sąjungos siena? Bet kuris sienų apsaugos specialistas patvirtins, kad toks nieko nedarymas, turint reikalą su faktiškai Rusijos valdoma teritorija, yra nusikalstamas, gretinamas su valstybės išdavyste.

Tačiau fizinis sienos pažeidimas yra tik viena problemos dalis. Europos Sąjungos institucijos puikiai supranta, kad valstybės sienos apsauga pirmiausia yra tos valstybės tarnybų atsakomybė, todėl taikos sąlygomis kitų valstybių kišimasis arba tarptautinių struktūrų panaudojimas pateisinamas, tik prasidėjus karo veiksmams (pagal garsųjį NATO sutarties 5-ąjį straipsnį). Tačiau šiuo atveju apersesta kita plokštelės pusė: kalba pakreipta apie migrantus ir jų teises. Imta kalbėti apie tai, ar perbėgėliai iš valstybių, kuriose nevyksta jokie karo veiksmai, nesusiplėšys kelnų, ropšdamiesi per tvorą, ar jiems neįkaps pasieniečio šuo ir ar jo lojimas neprižadins snaudžiančio mažylis. Tačiau nekalbama apie tai, kiek kainuos perbėgėlių maitinimas (būtinai atsižvelgiant į tai, ką perbėgėlio religija nepataria valgyti, jų nakvynė, apsauga ir t. t. Kuo remiantis žymi šių išlaidų dalis numetama pasienio savivaldybėms, kas remontuos migrantų naudotas patalpas? Pagaliau, kas pasirūpins vietinių gyventojų ramybe ir saugumu?

Visa tai skatina peržiūrėti visą valstybės teisėsaugos sistemos funkcionavimą. Kodėl per daugiau kaip 30 metų taip ir nesukurta valstybės politinę santvarką apsauganti teisėsaugos sistema, kodėl dalis iki šiol šioje sistemoje tebedirbančių pareigūnų vis dar vadovaujasi okupacinio laikotarpio teisės normomis?

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

Dėl hibridinės agresijos prieš Lietuvą Seimas priėmė rezoliuciją, kurioje konstatuojama, kad nedraugiškos Lietuvai valstybės vykdo hibridinę agresiją prieš Lietuvos Respubliką. Įvertinama dėl to kylanti grėsmė mūsų šaliai, išorinei Europos Sąjungos ir NATO sienai.

Priimta rezoliucija Seimas nutarė siūlyti Vyriausybei imtis visų priemonių hibridinės agresijos grėsmei suvaldyti ir užkardyti. Hibridinės agresijos atrėmimo metu pasitelkti Lietuvos kariuomenę, kuri teiktų paramą valstybės sienos apsaugai pasienio ruože tarp Lietuvos Respublikos ir Baltarusijos Respublikos; užtikrinti, kad nelegalios migracijos srautų organizatoriai būtų patraukti atsakomybėn, jiems būtų pritaikytos nacionalinės ir Europos Sąjungos sankcijos, baudžiamasis persekiojimas, prirėkus – inicijuoti nelegalios migracijos organizavimo ir skatinimo tarptautinį tyrimą; visu valstybinės sienos su Baltarusijos Respublika perimetru per kaip įmanoma trumpesnę laiką pastatyti fizinį gynybinį barjerą.

Jei hibridinė agresija tęsis ir intensyvės, įvertinus jos pavojingumą laipsnį, Vyriausybei siūloma pradėti konsultuotis su NATO valstybėmis narėmis, kreiptis į Europos Sąjungos valstybes nares, Europos Komisiją ir kitas institucijas, kviečiant parodyti solidarumą ir suteikti Lietuvai reikalingą paramą, atremiant hibridinę agresiją.

Dėl kontrabandos kontrolės. Seimo narys Vytautas Bakas kreipėsi į Vidaus reikalų ir Finansų ministerijas, prašydamas informuoti, kaip buvo sureaguota ir kokių veiksmų imtasi po viešai paskelbtų žurnalistinių tyrimų, kuriuose atskleistas kontrabandos schemas ir augantys jos mastai. „Pastaruoju metu viešoje erdvėje nuskambėjo ne vienas atvejis, kai pastebimas didelis ir nevaržomas kontrabandinų prekių judėjimas per Lietuvos Respublikos valstybinę sieną. Nepakankamas dėmesys kontrabandos problemoms Lietuvoje daro žalą šalies ekonomikai, taip pat galimai leidžia apeiti tarptautines sankcijas, kurios taikomos Baltarusijai ir Rusijai, nėra užtikrinamas jų veiksmingumas. Tai neabejotinai daro žalą valstybės reputacijai“, – teigia V. Bakas.

Žiniasklaidos priemonės „Nexta“ tinklaraštininkai publikavo tyrimą apie kontrabandos schemas per Baltarusiją į Rusiją, kuriame minimos ir kelios Lietuvos įmonės. Pasak žurnalistų, **Lietuvos teisėsauga tyrime minimų Lietuvos įmonių veikla nesidomėjo.**

Taip pat Lietuvos žiniasklaidos priemonėse publikuotose straipsniuose teigiama, kad **traukinių ešelonai su kontrabandinėmis cigaretėmis Lietuvoje išvengia rentgeno patikros, nes įrenginys sugedo dar 2016 m.**, o kontrabandos mastai iš Baltarusijos tiek išaugo, kad dabar telieka fiksuoti rekordus.

V. Bakas Vidaus reikalų ir Finansų ministerijų prašo informuoti, kokių veiksmų ėmėsi ar planuoja imtis pačios ministerijos ar jų valdymo srityje esančios teisėsaugos institucijos, kad būtų suvaldyti didėjantys kontrabandos per Lietuvos Respublikos valstybinę sieną mastai, kad būtų užtikrinta kontrabandos organizatorių ir jų bendrininkų teisinė atsakomybė.

Lietuvoje sukurta pakankamai įrankių kontrabandai pažaboti. Vienas jų – Lietuvos Respublikos civilinio turto konfiskavimo įstatymas, kuris leidžia iš kontrabanda besiverčiančių asmenų paimti turtą, įgytą iš kontrabandos. Norėtusi aiškesnių atsakymų, kuri iš tarnybų, turinčių teisę vykdyti kriminalinę žvalgybą, imasi atsakomybės šioje srityje.

Neeilinė Seimo sesija. Liepos 13 d. sušaukta neeilinė Seimo sesija. Jos metu pagrindinis dėmesys buvo skirtas su nelegalia migracija susijusių procesų teisinio reglamentavimo tobulinimui. Neeilinėje sesijoje pateiktas ir Teisėjų atlyginimų įstatymo Nr. X-1771 pakeitimo įstatymo projektas. Vakarinio posėdžio metu parlamentariai balsavo dėl Lietuvos kultūros politikos kaitos gairių įgyvendinimo 2021–2024 metų prioritetų aprašo patvirtinimo.

Vyčio ženklas galėtų atsirasti ant automobilių valstybinių numerių. Seimo narys dr. Andrius Kupčinskas kreipėsi į vidaus reikalų ministrę Agnę Bilotaitę ir valstybės įmonę „Regitra“ dėl Valstybės herbo (Vyčio) ženklo įtvirtinimo, gaminant automobilių valstybinius numerius. Savo šalių simbolikos puoselėjimą ir vieną efektyvesnių valstybės reprezentacijų, kai automobilio valstybinio numerio viduryje įterpiamas (valstybės arba regiono) herbas, jau yra pasirinkusios

VDU Žemės ūkio akademija – pokyčių keliu

■ Atkelta iš 2 p.

ryšius su verslo ir socialiniais partneriais. Įsteigėme Verslo ir socialinės partnerystės centrą, įkūrėme klasterį „Žalioji intelektas“. Tikime, kad ŽŪA strategija, jungianti akademijos naują organizacinę struktūrą, padės jai tapti ateities aukštojo mokslo institucija, integruojančia studijas, mokslą ir paslaugas verslui bei viešajam sektoriui.

Kartu su mecenatais, rėmėjais ir partneriais kuriame ateities agroverslo studijų programą, įgyvendiname bendrus verslo ir mokslo projektus, siekdami sudaryti galimybes jauniui studijuoti ir siekti perspektyvų Lietuvos regionuose. Didžioji pirmąja Lietuvoje klubo „ŽŪA alumni“ iniciatyva – įsteigti Labdaros ir paramos fondą, skirtą sudaryti finansines galimybes studijuoti motyvuotiems

ir gabiems regionų vaikams. Džiaugiamės inžinerijos studijų klasteriu, kuriame jau dalyvauja šešios pirmaujančios įmonės, sudarančios galimybes pasinaudoti jų infrastruktūra, skiriančios stipendijas inžinerijos studentams. Šiuo metu jaučiame ypač didelę žemės ūkio verslo pagalbą dabartinėje sudėtingoje studijų politikoje, – kalbėjo A. Miceikienė. – Tik sudarydami galimybes jaunimui įgyti žemės,

miškų ir vandens ūkio bei kaimo plėtros specialybes, paskatinsime juos pasilikti regionuose, perimti tėvų arba kurti savo verslą, plėtoti kaimo socialinę infrastruktūrą. Taip padėsime išsaugoti kaimo tapatybę, užtikrinsime regionų gyvybingumą ir tvarumą. Visa tai deramai gali atlikti tik aukščiausios kvalifikacijos specialistai eruditai, išugdę atitinkamoje Alma Mater dvasioje.“ ■

STUDIJŲ PASIRINKIMAS

Užsienio kalbų studijos Vytauto Didžiojo universitete

Indrė Sekevičienė

Programa „Kurk Lietuvai“ pateikė 28 Lietuvos aukštųjų mokyklų užsienio kalbų mokymosi apžvalgą. Joje pažymima, kad iš visų aukštųjų mokyklų didžiausias užsienio kalbų pasirinkimas 2020–2021 metais buvo Vytauto Didžiojo universitete (VDU) – tais metais studentai mokėsi net 24 kalbų. Daugiausia kalbas besimokančių studentų taip pat studijuoja VDU. „Daugiakalbystės puoselėjimas yra viena iš pagrindinių VDU vertybių. Tai teigia ne tik pirminis universiteto atkūrimo tikslas – pasiūlyti Lietuvai vakarietiško modelio, orientuoto į visapusišką asmenybės ugdymą, studijas, bet ir universiteto atsakas į mūsų valstybės atsivėrimą pasauliui“, – teigia VDU Komunikacijos prorektorė doc. Vilma Bijeikienė.

Gali rinktis net iš 30 kalbų

VDU Statute prie svarbiausių asmenybės ugdymo tikslų yra nurodoma sudaryti sąlygas asmeniui įgyti *Artes Liberales* principu grindžiamą aukštąjį universitetinį išsilavinimą, kurio neatskiriama dalis – užsienio kalbų studijos. „Šiuo principu vykdomose studijose studentas, be savo pasirinktos specialybės dalykų, taip pat studijuoja įvairių sričių (socialinių, humanitarinių, menų, gamtos, technologijų ir kt.) studijų dalykus bei užsienio kalbas“, – teigia prorektorė.

Kalbų mokymą vykdančias Užsienio kalbų institutas siūlo studentams rinktis net iš 30 užsienio kalbų, tarp kurių – ir Lietuvos rinkai aktualios kalbos, tokios kaip švedų, danų, suomių, vokiečių, kinų bei kt. Praėjusiais mokslo metais populiariausios kalbos buvo rusų, ispanų, prancūzų, vokiečių ir italų. Mokoma ir retesnių kalbų – hebrajų, kartvelų, turkų, korėjiečių. Lietuvių diasporai ir užsienio studentams siūlomas lietuvių kabos ir kultūros studijos bei vasaros ir žiemos kursai sulaukia vis didesnio susidomėjimo.

Universitetą baigia būdami daugiakalbiai

Kiekvienas studentas, nepriklausomai nuo to, kurią studijų programą studijuoja, turi pasirinkti nuo 12 iki 24 kreditų privalomai studijuoti anglų ar kitą užsienio kalbą (-as). Visi studentai įgyja C1 arba C2 anglų kalbos lygį. Studentai, pradėję studijuoti universitete ir jau turintys akademinės anglų kalbos C1 lygio kompetencijas, studijuoja aukštesnį anglų kalbos lygį arba kitas užsienio kalbas. Studentai, išnaudoję privalomus užsienio kalboms skirtus kreditus, gali studijuoti **papildomai** pasirinktą užsienio kalbą, sumokėję simbolinę studijų kainą, ar net studijuoti nemokamai, pavyzdžiui, retąsias užsienio kalbas. VDU absolventai dažnai studijas baigia, mokėdami 2–3, o kai

kurie – net 4 užsienio kalbas. Net ir šiek tiek pramokus kelių kalbų, sukaupiamas didžiulis lingvistinis ir kultūrinis potencialas, kuris tolimesnėje karjeroje leis daug lengviau įgyti tų kalbų kompetencijas. Pats kelių kalbų mokymosi procesas išugdo svarbius besimokančiojo kalbų mokymosi gebėjimus lengvesniam naujų kalbų mokymuisi ateityje.

Norintieji visą dėmesį skirti kalboms ir kultūroms VDU Humanitarinių mokslų fakultete gali rinktis studijuoti anglų filologiją, Frankofonijos šalių kalbą ir kultūrą, italistiką ir romanų kalbas, Rytų Azijos šalių arba Skandinavijos šalių kultūras ir kalbas bei vokiečių kalbą ir komunikaciją. Šių studijų programų absolventai įgyja aukštą pasirinktų kalbų kompetenciją ir turi galimybę projektuoti savo karjerą, gilindamiesi į fundamentaliausias filologines ar regionų studijų

kalbas, bet ir siekia padaryti kalbų mokymąsi labiau patrauklų: bendradarbiauja su kalbų institutais bei užsienio šalių ambasadamis, organizuoja neformalius renginius“, – sako VDU Užsienio kalbų instituto direktorė dr. Teresė Ringailienė. Mokslo metų pradžioje organizuojamos orientacinės dienos, kurių metu į VDU įstoję studentai yra supažindinami su siūlomomis kalbomis ir kalbų klubais, kurių veikloje gali dalyvauti. *Artes Liberales* studijų modelis studentui leidžia pačiam suprojektuoti savo studijų planą, pasirenkant, kuriuos dalykus ir koku metu norima studijuoti. Todėl kiekvieno studento pasirinkimas yra individualus, atitinkantis asmeninius studento poreikius ir projektuojamos karjeros perspektyvas.

VDU Užsienio kalbų institutas kalbų mokyti siūlo ne tik savo studentams, bet

Dėmesys „mažosioms“ kalboms

Pasak Humanitarinių mokslų fakulteto Lituanistikos katedros vedėjos doc. dr. Laurros Kamandulytės-Merfeldienės, daugiakalbystės idėja neatsiejama nuo „mažųjų“ kalbų mokymosi. „Visame pasaulyje daugėja žmonių, kurie kalbų mokosi ne vien dėl komunikacinių tikslų, bet ir norėdami plėsti savo akiratį, susipažinti su tipologiškai skirtingomis kalbomis. Džiugu, kad universitete studijuojantys užsieniečiai taip pat noriai renkasi lietuvių kalbos, kaip svetimšios, paskaitas. Atsižvelgiant į poreikį, universitete parengta ir nauja Lietuvių kalbos ir kultūros studijų programa, skirta lietuvių diasporai ir užsieniečiams, norintiems ne tik mokyti lietuvių kalbos, bet ir plėsti kultūros, istorijos ir kraštotyros žinias. Ja siekiama suteikti lingvistinių, sociolingvistinių, sociokultūrinių ir etnokultūrinių žinių, taip pat ugdyti aktyvią kalbos vartoseną ir užtikrinti sėkmingą kalbinę bei kultūrinę integraciją. „Programoje kalbos studijos siejamos su lietuvių paveldu ir kultūra, tradicijomis, papročiais, visuomenės nuostatomis ir vertybėmis. Atsižvelgiant į skirtingus šiuolaikinių studentų poreikius, siūlomi ir nuotoliniai šios programos moduliai“, – sako Humanitarinių mokslų fakulteto prodekanė Jurgita Macijauskaitė-Bonda.

Atvers galimybes kitų universitetų studentams

Universiteto vizija užsienio kalbų kontekste – studento palydėjimo į darbo rinką iniciatyva, kuri, praėjus metams po studijų, leistų buvusiesiems VDU studentams mokyti kalbų. Taip suteikiama galimybė įgyti užsienio kalbų įgūdžių jau esant darbo rinkoje, kai studentas žino, kokios kalbos reikės jo profesijoje. „Siekdamas plėsti studijų galimybes Kaune, VDU inicijuoja steigti akademinę Kauno erdvę, kurioje Kauno universitetų studentai galėtų rinktis tam tikrus pasiūlytus studijų dalykus bet kuriame Kauno universitete. Šios iniciatyvos kontekste, VDU atvers kitų universitetų studentams platų kalbų mokymosi galimybių spektrą“, – apie planus pasakoja VDU Komunikacijos prorektorė doc. V. Bijeikienė ■

VDU studentai. VDU nuotr.

žinias. Visi VDU studentai gali nemokamai rinktis ir šių programų gretutines studijų programas, apimančias 40–60 ECTS, bei jose studijuoti anglų, prancūzų, italų, vokiečių, norvegų, švedų, danų, japonų, kinų arba korėjiečių kalbas ir kultūras.

Kalbų mokymui – konkretus laikas

Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl kitų universitetų studentai nesimoko užsienio kalbų, yra nesuderinti tvarkaraščiai arba studijų modelio lankstumo stoka – užsienio kalbų paskaitos dažnai kertasi su specialybės dalykų paskaitomis. VDU išsprendė šį iššūkį, skirdamas konkretų laiką kalbų mokymuisi, – kasdien nuo 8 iki 11 val. ryto yra vykdomos tik užsienio kalbų studijos. „VDU ne tik suteikia studentams galimybę pasirinkti

ir visuomenei, įmonėms ir bendrojo ugdymo moksleiviams bei mokytojams. Galima rinktis kalbų kursų atskirose grupėse arba mokyti kartu su VDU studentais, rinktis tradicinį, mišrų ar nuotolinį būdą. Didelio populiarumo pastaruoju metu sulaukia neformaliojo ugdymo kalbų (italų, ispanų, norvegų, korėjiečių) pamokos moksleiviams.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO PRANEŠIMAI

■ Atkelta iš 3 p.

tokios Europos Sąjungos (ES) šalys, kaip Slovakija, Kroatija, Slovėnija, Austrija ir Vokietija, bei kitos ne ES šalys (Šveicarija ir pan.). Taip kiekvienas lietuvis keliaudamas

labiau reprezentuotų savo šalį ir reklamuotų Lietuvą. Pasak Seimo nario, tai būtų puikus akcentas, įspūdingai paminėjus Valstybės dieną visame pasaulyje ir artėjant Pasaulio lietuvių vienybės dienai ■

ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJOS PRANEŠIMAS

Siūlymas suvienodinti reikalavimus stojantiesiems į valstybės finansuojamas ir nefinansuojamas vietas. Paskutinę sesijos dieną Seimas priėmė svarstyti Mokslo ir studijų bei švietimo įstatymų projektų pakeitimus, kuriuose numatoma suvienodinti reikalavimus stojantiesiems į valstybės finansuojamas ir valstybės nefinansuojamas studijų vietas. Pateikiame kiek sutrumpintą ministrės dr. Jurgitos Šiugždinienės pasisakymą:

„Tai padaryti reikėjo jau seniai. O mes tik pradėdame diskusiją. Ką reiškia minimalių reikalavimų studijuoti suvienodinimas? Jie bus visiems vienodi, nepriklausomai nuo asmens ar šeimos finansinės situacijos. Taip yra visose pažangiose pasaulio valstybėse. Daug metų Lietuvai teiktos EBPO rekomendacijos reikalavimų skirtumas mokantiesiems ir nemokantiesiems už studijas pažymi kaip didelę problemą. Neturėtų būti taip, kad tas, kas turi pinigų, gali stoti į aukštąją mokyklą, išlaikęs vos vieną, bet kurį pasirinktą egzaminą. Visi turi būti pasirengę studijoms. Pinigai negali pakeisti pasirengimo studijoms. Nežinau, kiek dar laiko mes norime būti visų švietimo švieslenčių uodegoje ir galvoti apie savo jaunimą, kaip apie nieko negebančią kartą, kuri nepajėgi išlaikyti trijų valstybinių brandos egzaminų.

Ar studijų prieinamumas lygus masiš- kumui? Dažnai girdime, kaip manipuliuojama aukštojo mokslo prieinamumo sąvoka, kurią bandoma apibrėžti kaip masiškumą: kuo didesnė dalis abiturientų studijuoja aukštojo mokslo institucijose – tuo didesnis prieinamumas. Tačiau pagrindiniai prieinamumo principai yra orientuoti į tai, kad, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos, kurioje baigė mokyklą, tėvų pajamų, sveikatos ir kitų ypatybių, studijuoti galėtų visi tam pasirengusieji. Mūsų tikslas, kad tokių pasirengusiųjų ir gebančiųjų būtų kuo daugiau, bet negalime devaluoti gebėjimų reikšmės. Idealiu atveju studentų populiaciją pagal savo charakteristikas turėtų atspindėti visuomenės

populiaciją. Tiesiog didinant krepšelių kiekį ir netaikant minimalių reikalavimų, per penkerius pastaruosius metus atotrūkis tarp į aukštąsias mokyklas įstousių aukščiausio, vidutinio ir žemo socialinio ekonominio statuso moksleivių dar labiau išaugo.

Vienodi reikalavimai niekaip nesumažins vaikų, kurie gyvena žemesnio ekonominio statuso šeimose, galimybių. Tokie vaikai negali sau leisti stoti į valstybės nefinansuojamas vietas, jie stoja į valstybės finansuojamas.

Rūpi krepšeliai ar studijų kokybė? Būkime nuoširdūs: didelei daliai prieštaraujančiųjų nelabai rūpi deklaruojamas prieinamumas, vaikai ir jų perspektyva. Labiausiai rūpi krepšeliai, kurių kai kur gali sumažėti. Lietuvos aukštosiose mokyklose studijuoja daug didesnis procentas jaunimo nei kitose valstybėse, o profesinį mokymą renkasi labai nedaug abiturientų. Mūsų finansavimas aukštajam mokslui neatrodo labai blogai. Pagal BVP dalį, skirtą aukštajam mokslui, esame EBPO vidutiniokai. Tačiau, jeigu padalijame finansavimą kiekvienam studentui, jis yra labai mažas. Esame vieni paskutiniųjų Europoje.

Argi geriausia – nieko nedaryti ir laukti, kol situacija bendrajame ugdyme pagerės ir visi abiturientai bus pasiruošę studijuoti. Ilgai tektų laukti, nes mokiniai, matydami, kad nebūtina stengtis mokytis gimnazijoje, norint studijuoti aukštojoje mokykloje, nematys tikslo siekti geresnių rezultatų. 2017 metais atliktas dėstytojų nuomonės tyrimas parodė, kad dėstytojai mano, jog vidutiniškai tik 55 proc. pirmo kurso bakalaurų pakopos studentų yra pasirengę studijuoti jų dėstomus dalykus. Neabejoju, kad, kol reikalavimai stojantiesiems į valstybės nefinansuojamas vietas nebus sulyginami su tais, kuriuos taikome valstybės finansuojamiems studentams, tokios apklautos atskleis panašią situaciją.

Atrankos kriterijus – pasirengimas studijuoti. Šiuo metu, stojant į aukštąsias

mokyklas, į valstybės finansuojamas vietas, reikia išlaikyti tris valstybinius brandos egzaminus – lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos ir vieną pasirinktą. Be to, dar vertinamas metinis pažymių vidurkis, kuris, stojant į universitetus, negali būti žemesnis nei 7, į kolegijas – ne mažesnis nei 6. Taip pat reikia pasiekti minimalų konkursinį balą, kuris suformuojamas iš tų pačių egzaminų rezultatų. Tačiau, stojant į valstybės nefinansuojamas vietas, pakanka bent vieno valstybinio brandos egzamino. Minimalų konkursinį balą nusistato pačios aukštosios mokyklos.

Mūsų siūlymas – supaprastinti sistemą ir turėti vienintelį, visiems vienodą reikalavimą. Nesvarbu, ar į valstybės finansuojamas, ar nefinansuojamas vietas pretenduojama: **išlaikyti tris valstybinius brandos egzaminus.** Būtų privaloma lietuvių kalba ir literatūra, matematika bei vienas pasirinkamas egzaminas, kaip ir dabar, stojant į valstybės finansuojamas vietas. Stojant į kolegiją, būtų reikalaujama bent jau išlaikyti šiuos egzaminus mažiausiu balu (16 balų iš 100), į universitetą – bent pagrindiniu lygiu (36 balai iš 100). Ar tai per dideli reikalavimai? Ką reikšė matematikos valstybiniame egzamine 2020 m. surinkti 16 balų? Pakako gauti 9 taškus iš 60 galimų. Dėl to tai ir vadiname minimaliais reikalavimais.

Studijų prieinamumas reikalauja esminių pokyčių visoje sistemoje. Galimybę stoti į aukštąsias mokyklas labiausiai riboja bendrojo ugdymo kokybė, kuri mokyklose labai skiriasi. Jeigu visi mokiniai mokytųsi panašaus lygio švietimo įstaigose, įstousių pirmakursių iš žemiausio ir aukščiausio socialinio ekonominio sluoksnio šeimų skirtųsi nebe 4 kartus, o daug mažiau. Mums reikia stiprinti pasirengimą: jau nuo rugsėjo dešimtoje klasėje atsiras papildoma matematikos pamoka. 2024 metais, kai įsigalios reikalavimas ir pretenduojantiems į valstybės nefinansuojamas vietas būti išlaikius matematikos egzaminą, šie abiturientai jau

bus turėję daugiau matematikos pamokų. Koreguojame ir vidurinio ugdymo modelį, kuriame bus numatyti tarpiniai vertinimai, ir vien egzaminai nelems galutinio pažymio. Peržiūrimos ir tobulinamos bendrojo ugdymo programos.

Planuojame pagalbos priemones tiems vaikams, kurie dabar stokoja galimybių gerai pasirengti bei stoti į aukštąsias mokyklas. Pirmiausia tai **fondas aukštųjų mokyklų parengiamiesiems kursams.** Aukštosios mokyklos teiktų paraišką ir pasiūlytų savo programas studentams iš jautresnės socialinės ekonominės aplinkos pritraukti: kaip pasieks moksleivius, kaip paskatins juos siekti aukštojo išsilavinimo, kaip prisidės prie jų mokymosi ir pasiruošimo aukštajam mokslui.

Aukštosios mokyklos vasaros stovyklų, mentorystės ar kitais būdais dirbtų su moksleiviais, kuriuos atsirinko, padedant mokykloms ir mokytojams. Tai leistų tiek padėti jiems pasirengti egzaminams, tiek ir labiau motyvuoti, įgalinti siekti aukštojo išsilavinimo. Deja, kol kas didelė tokių mokinių dalis mano, kad aukštasis mokslas – ne jiems, kad jiems tai nepasiekiamą būtent dėl jų aplinkos. Tad, kai pas juos ateina pačios aukštosios mokyklos ir sako, kad tu gali studijuoti, tokios nuostatos gali kisti.

Jeigu šioje programoje dalyvaujantis moksleivis įveikia kartelę, bet negauna valstybės finansuojamos vietos, galima svarstyti apie studijų stipendijos suteikimą. Moksleivis, tapęs studentu, iš aukštosios mokyklos gautų tęstinę akademinę pagalbą, padidintą socialinę stipendiją ir bendrabučio vietą. Tokios priemonės padėtų į aukštąsias mokyklas ateiti tiems, kurie dabar nedrįsta, nes neturi sąlygų pasirengti, tačiau nori siekti mokslo ir gali tai daryti. Mūsų rūpestis ir pareiga jiems padėti. Kaip ir užtikrinti, kad priėmimo į aukštąsias mokyklas rezultatus lemtų stojančiųjų gebėjimai, o ne finansinės aplinkybės.“ *Parengta pagal ministerijos Komunikacijos skyriaus pranešimą* ■

Pagerbtas VDU rektorius prof. Juozas Augutis

Liepos 6 d. iškilmingoje ceremonijoje Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) rektorius prof. Juozą Augutį Kauno miesto meras Visvaldas Matijošaitis apdovanojo 2-ojo laipsnio Santakos garbės ženklu. Šis apdovanojimas įteiktas už ypatingus nuopelnus Kaunui, ilgametę ir reikšmingą mokslinę veiklą, svaržią indėlį į švietimą, sąžiningą darbą ir visuomeninę veiklą.

„Kaunas išgyvena augimo periodą, o per pastaruosius kelerius metus pastebimai ūgtelėjo ir Vytauto Didžiojo universitetas. Valdo Adamkaus ir kitų išėivijos bei Lietuvos mokslininkų dėka atkurtas universitetas kiekvieną dieną vis labiau stiprina savo pozicijas. Rektoriui prof. Juozui Augučiu įteiktas 2-ojo laipsnio Santakos garbės ženklas – tai miesto padėka ir pagarbos simbolis šiam vadovui bei visai bendruomenei už tą solidų indėlį į dabartinę universiteto raidą“, – pabrėžė Kauno miesto meras Visvaldas Matijošaitis.

Anot prof. Juozo Augučio, tai yra įpareigojantis pasitikėjimo ženklas. „Daug kas sako, kad apdovanojimai, ženklai nėra svarbu. Tačiau aš į tai žiūriu kaip į labai svarbų dalyką – atliktų ar pažadėtų darbų

įvertinimą. Tai yra pasitikėjimo ženklas, kuris stipriai įpareigoja dirbti, stengtis ne mažiau stipriai nei iki šiol. Ypač malonu ir svarbu gauti apdovanojimą savo mieste, savo bendruomenėje. Dėkoju už pastebėjimą ir įpareigojimą“, – teigė prof. Juozas Augutis.

Juozas Augutis – matematikas, profesorius, technologijos mokslų habilituotas daktaras, VDU rektorius, Lietuvos mokslų akademijos tikrasis narys, Lietuvos matematikų draugijos bei Lietuvos statistikų sąjungos narys, Lietuvos mokslo premijų komisijos narys, VDU ir Lietuvos energetikos instituto Energetinio saugumo tyrimų centro vadovas, Lietuvos Respublikos Prezidento sudarytos Sveikatos ekspertų tarybos, skirtos COVID-19 pandemijai valdyti, Situacijos analizės ir prognozavimo grupės narys.

J. Augučio moksliniai interesai: energetinis saugumas, kritinių infrastruktūrų vertinimas, tikimybių teorija, rizikos analizė, sistemų patikimumas ir kitos sritys. Profesorius skaitė paskaitas ir pranešimus, dalyvavo tarptautinėse konferencijose ir seminaruose, organizuotuose TATENA, JAV energetikos ministerijos (DOE), Kem-

VDU rektorius Juozas Augučio apdovanojimas Santakos garbės ženklu. Edmundo Mališausko nuotr.

bridžo universiteto, Stokholmo karališkojo technologijos instituto (KTH), Kanados branduolinio saugumo komisijos (CNSC),

JAV branduolinės energetikos reguliavimo komisijos (NRC), Prancūzijos, JAV, Švedijos, Austrijos, Belgijos, Kanados, Vokietijos, Italijos, Korėjos, Kinijos, Suomijos ir kitų šalių universitetų bei mokslo centrų. Jis yra daugelio tarptautinių projektų (TATENA, Leonardo da Vinci, FP6, FP7, Horizon2020) vadovas ir dalyvis, vienas iš nacionalinės mokslo programos „Ateities energetika“ iniciatorių, dviejų šios programos projektų vadovas. J. Augutis buvo moksliniais principais grindžiamų energetinio saugumo tyrimų Lietuvoje pradininkas. Jo iniciatyva 2008 m. buvo įkurtas bendras VDU ir LEI Energetinio saugumo tyrimų centras. Abiejose institucijose išugdė 6 mokslų daktarus matematikos, informatikos, energetikos srityse, iš kurių trys šiuo metu dirba užsienio mokslo ir verslo struktūrose. Gauti apdovanojimai:

- už darbų ciklą „Deterministiniai ir tikimybiniai tyrimai, inžineriniai sprendimai ir jų įgyvendinimas, gerinant Ignalinos AE saugą ir patikimumą (1994–2004)“ J. Augučiu įteikta Lietuvos mokslo premija

■ Nukelta | 6 p.

Pagerbtas VDU rektorius prof. Juozas Augutis

■ Atkelta iš 5 p.

- (su bendraautorais, 2005);
- už nuopelnus Lietuvos švietimui, mokslui, dvasinei nacionalinei kultūrai apdovano- tas Zigmo Žemaičio medaliu (2010);
- už nuopelnus energetikos srityje apdova- notas Pasaulio energetikos tarybos (PET)

- Lietuvos komiteto garbės ženklą (2012);
- už reikšmingą indėlį, plėtojant artimus universitetinius ir valstybinius ryšius, suteiktas Ukrainos Dnipro nacionalinio kalnakasybos universiteto garbės daktaro vardas, apdovano- tas Garbės medaliu (2017);
- už švietimo ir kultūros plėtrą Prancūzijoje

ir už jos ribų įteiktos Akademinė palmių ordino riterio insignijos (2019).

Tarp paskelbtų darbų – monografija „Technologijų rizika“ (2006), „Funkcionalinės analizės uždavinys“ (1986), daugiau nei 200 mokslo publikacijų energetinio saugumo, rizikos analizės, sistemų patikimumo ir kitų sričių temomis.

Būdamas VDU rektorius, J. Augutis inicijavo jungtinių universitetų klasterį, universiteto restruktūrizaciją, jungimosi su LEU ir ASU procesus, naujos kartos mokytojų bei žemės ūkio specialistų rengimo strategiją. Siekia tobulinti universitete laisvųjų menų studijų sistemą, telkia bendruomenę, skatina gerinti veiklos kokybę ir kt. ■

LIETUVOS MOKSLININKŲ SĄJUNGOJE

Mokslininkai – darniai regionų raidai

Šiaulių akademija

Prof. dr. Dalius Serafinas

Daliniuosi mintimis, kaip Lietuvos mokslininkų sąjungos (LMS) nariai galėtų aktyviau dalyvauti Lietuvos valstybės, ypač jos regionų, darnios raidos procesuose, kartu sukurdami prielaidas vykdyti pilotinius projektus per Mokslininkų sąjungos institutą. Yra du veikimo būdai: 1) laukti kvietimo į konkursą ir dalyvauti teikiant paraišką; 2) dalyvauti formuojant valstybės ir regionų politiką, kuriant programas, pilotinius projektus, dirbant kartu

su savivaldybių bendruomenėmis.

Per pastarąjį pusmetį tik į nedidelę dalį LMS pasiūlymų, kurie buvo išdėstyti mūsų tarybos parengtuose dokumentuose, buvo atsižvelgta. Todėl dalyvavimas su partneriais – NVO, savivaldos organizacijomis, yra būtinas, norint būti išgirstiems įvairiais lygmenimis: Prezidentūros, Seimo, Vyriausybės, ministerijų ir savivaldybių. Kita sąlyga, norint būti išgirstiems, yra strateginės krypties ir jos įgyvendinimo vizijos turėjimas, kompleksinių ryšių tarp susijusių ekonomikos sričių matymas ir nuolatinis

mūsų pasiūlymų kartojimas įvairioms valdy- mo institucijoms.

Yra parengta ir daug kartų įvairioms institucijoms pristatyta Socialiai orientuotos žaliosios ekonomikos (SOŽE) koncepcija, kuri puikiai dera su pasaulinėmis ir Europos Sąjungos darnaus vystymosi bei Žaliojo kurso kryptimis. Mūsų tikslas – pereiti prie konkrečių darbų, transformuojant esamą ekonomikos modelį, raginimas skirti tam deramą dėmesį ir lėšų. Smulkiojo ir vidutinio verslo tarybos posėdyje, dalyvaujant LMS atstovams, aptartos užimtumo Lietuvoje proble- mos, kurios tiesiogiai siejasi su kiekvieno iš mūsų gyvenimo kokybe.

Liepos 13 d. įvyko LMS tarybos ir Kėdai- nių rajono savivaldybės atstovų apskritojo stalo diskusija „Kėdai- nių rajono socialinės ir ekonominės raidos iššūkiai bei galimy- bės – bendri savivaldos ir mokslo atstovų veiksmai, kuriant sąlygas darniai rajono raidai, įgyvendinant pilotinius projektus“.

Aptartos galimybės imtis konkrečių, savi- valdybėms itin aktualių projektų: analizuoti žmonių išteklių kaitos tematiką, vietos bendruomenių ir SVV įmonių dalyvavimą, kuriant naujas darbo vietas ir didinant jose sukuriama pridėtinę vertę. Tai leis sumažinti darbingų gyventojų migraciją, o išvykusius skatins sugrįžti.

LMS tarybos atstovai buvo pakviesti aptarti užimtumo, ekonomikos efektyvumo ir kultūrinės veiklos skatinimo bei gyventojų pilietinės savivokos stiprinimo problemas tarptautinėje mokslinėje praktinėje kon- ferencijoje „Valstybės vaidmens raida XXI amžiuje: tautinis ir tarptautinis kontek- stas“. Konferencija įvyks rugsėjo 24–25 d. Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos informaciniame centre (Šiauliai, Vytauto g. 84). Išsamesnė informacija apie konfe- renciją pateikta kvietime. *Autorius yra LMS pirmininkas* ■

JAUNŪJŲ MOKSLININKŲ SĄJUNGOJE

Aptartas jaunųjų mokslininkų projektų vertinimas

Dr. Valentas Gružas

Lietuva, siekdama skatinti ekonomikos atsigavimą, paskelbė planą „Naujos kartos Lietuva“, kuriame keliami du pagrindiniai tikslai:

- skaitmeninė transformacija (skiriama 445 mln. eurų);
- inovacijų skatinimo sistema, aukštasis mokslas bei aukštos pridėtinės vertės verslas (kartu su Švietimo, mokslo ir sporto minist- terija – 200,2 mln. eurų).

Ši Lietuvos iniciatyva yra sveikintina, ka- dangi dar 2018 m. Lietuvos investicijų į ino- vacijas santykis su bendroju vidaus produktu sudarė tik 0,9 proc., kai JAV rodiklis buvo net tris kartus didesnis, t. y. 2,8 proc. Tačiau, ne-

paisant šios iniciatyvos, jaunųjų mokslininkų kompetencijų tobulinimui Lietuvoje ir dabar nėra skiriama pakankamai dėmesio.

Neseniai Lietuvos mokslo taryba (LMT), siekdama ugdyti jaunųjų mokslininkų kom- petenciją, buvo paskelbusi kvietimą teikti podoktorantūros stažuotės projektus. Da- lyvavo ypač daug pareiškėjų – pateikta 241 paraiška, kurių bendra vertė sudarė apie 18 mln. eurų. Tačiau finansuotina pripažinta tik 71 paraiška, o jų bendra vertė – apie 5 mln. eurų. Finansavimas gautas iš Europos struktūrinių lėšų fondo. Papildomo finan- savimo iš Lietuvos valstybės biudžeto šiam kvietimui nebuvo skirta. O kai trūksta lėšų, kyla problemų ne tik finansuojant pateiktus projektus, bet ir juos vertinant ir atrenkant.

Netinkamas projektų vertinimas susida- ro ne tik dėl mažo struktūrinių fondų lank- stumo ir nepakankamo finansavimo. Jaunųjų mokslininkų sąjunga po paskutinio projektų vertinimo gavo daug nusiskundimų, ku- riuose užfiksuoti neobjektyvaus vertinimo atvejai. Pavyzdžiui, ekspertas teigia, kad stažuotojas neturi nė vienos mokslinės pu- blikacijos, nors minėtos paraiškos autorius yra publikavęs net 8 mokslinius straipsnius, indeksuojamus „Web of Science“ arba „Scopus“ duomenų bazėse. Net keli šio autoriaus

straipsniai buvo publikuoti geriausiame pasaulyje darnaus vystymo žurnale, o vienas iš jų cituotas daugiau negu 40 kartų. Tokio tipo klaidas lemia tai, kad ne tik kad trūksta ekspertų, bet ir skirta per mažai lėšų projektų finansavimui. Struktūrinių lėšų fondai yra labai nelankstūs, vertinimo terminai – per trumpi, todėl sunku pateikti patikslinančią informaciją, nėra objektyviai vertinamos apeliacijos.

Siekdama spręsti minėtas problemas, Jaunųjų mokslininkų sąjunga kartu su Mokslininkų sąjunga sudarė darbo grupę ir kreipėsi į LMT. Taryba, reaguodama į susiklosčiusią situaciją, susitiko su minėta darbo grupe. Susitikimo metu aptartos iš- kilusios problemos ir LMT pažadėjo į tai atsižvelgti. Darbo grupė ir toliau bendraus, siekdama tobulinti paraiškų vertinimą ir

■ Nukelta į 7 p.

KVIETIMAS DALYVAUTI J. P. ALEKSOS XIV KONFERENCIJOJE

Rugsėjo 24–25 d. Vilniaus universi- teto Šiaulių akademijos informaci- niame centre (Šiauliai, Vytauto g. 84, 413 aud.) vyks XIV Jono Prano Aleksos tarptautinė mokslinė konferencija „Valsty- bės vaidmens raida XXI amžiuje: tautinis ir tarptautinis kontekstas“ arba nuotoliniu būdu „Microsoft Teams“ aplinkoje, priklausomai nuo pandemijos sąlygų.

Konferenciją organizuoja Lietuvos mokslininkų sąjungos institutas ir Vilniaus universiteto Šiaulių akademijos Regionų plėtros institutas. Konferencijos moksl-

nio komiteto pirmininkas – **Jonas Jasaitis** (el. paštas mokslolietuva@gmail.com, tel. (8 699) 68 947). Organizacinio komiteto pirmininkas – Regionų plėtros instituto profesorius **Teodoras Tamošiūnas** (el. paštas teodoras.tamosiunas@gmail.com, tel. (8 620) 49 717).

Dalyvių registracija į konferenciją vyks iki **2021 m. rugsėjo 17 d.** nurodytais el. pašto adresais. Dalyvavimas konferencijoje – nemokamas. Priimami straipsniai mokslo darbų leidiniui „Socialiniai tyrimai“. ■

Aptartas jaunųjų mokslininkų projektų vertinimas

■ Atkelta iš 6 p.

teiks konkrečius siūlymus. Pirmiausia sieksime išsiaiškinti, kaip skiriami balai, vertinant paraiškas. Turi būti pateikti aiškūs vertinimo kriterijai, kad būtų galima pamatyti, kaip derinasi eksperto skiriami balai ir jo išvados. Pavyzdžiui, yra atvejų, kai ekspertas kurį

nors paraiškos rodiklį įvertina „labai gerai“, bet jam skiria minimalų balą. Šios kiekybinio ir kokybinio vertinimo neatitiktys kelia daug abejonių, ar vertinimas buvo objektyvus, ir nesudaro galimybių jaunesiems mokslininkams tobulėti.

LMT reaguoja į Jaunųjų mokslininkų sąjungos pasiūlymus. Tikimės, kad reaguos

ir į šią situaciją. Pavyzdžiui, seniau buvo reikalaujama, kad jaunasis mokslininkas teiktų paraišką tik toje pačioje mokslo srityje, kurioje apgynė disertaciją. Tačiau dabar, skatinant tarpdiscipliniškumą, tokio apribojimo nebeliko. Atsižvelgdama į prašymus didinti vertinimo skaidrumą, LMT pradėjo skelbti ekspertų sąrašus.

Skatiname ir kitus, tiek jaunosius, tiek ir patyrusius, mokslininkus kreiptis į darbo grupę su pasiūlymais, kaip tobulinti projektų vertinimo ir atrankos procesus. Matome, kad dalinimasis patirtimi gali padėti pamatyti problemines jų vietas ir teikti efektyvias rekomendacijas joms išspręsti. *Autorius yra LJMS darbo grupės vadovas* ■

Dėl referendumų ir Seimo rinkimų tvarkos keitimo Teismo sprendimas – konstitucinė referendumo teisė Lietuvoje galioja

Vilnius, 2021 m. liepos 15 d.

Šių metų liepos 14 d. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas paskelbė sprendimą dėl Piliiečių referendumo iniciatyvinės grupės skundo dėl Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) 2021 m. liepos 1 d. sprendimo stabdyti bet kokias, net jau pradėtas, referendumo iniciatyvas. Šį VRK sprendimą teismas panaikino ir įpareigojo VRK išduoti parašų rinkimo lapus ir sukurti iniciatyvinei grupei prieigą rinkti elektroninius parašus už referendumą dėl referendumo kartelės sumažinimo nuo 300 iki 100 tūkst. piliiečių parašų.

Teismo sprendimu yra išsaugota konstitucinė piliiečių teisė į referendumą ir jo iniciatyvą. Teismas patvirtino, kad ši konstitucinė piliiečių teisė neturi būti pažeista. Šis neskundžiamas teismo sprendimas privalo būti vykdomas. **VRK jau patvirtino, kad šių metų liepos 21 d. 14 val.** išduos lapus parašams rinkti ir suteiks prieigą elektroniniu būdu pasirašyti dėl šios referendumo iniciatyvos. Tačiau teismas neišaiškino, kokia

Referendumo įstatymo redakcija galioja nuo šių metų liepos 1 d., ar negalioja jokia.

Negalime sustoti. Seimas ir Vyriausybė nepaliauja ignoruoti Tautos ir stebinti vis naujais šokiruojančiais sprendimais. Valdžia turi įsisąmoninti, kad įstatymus Lietuvoje priiminėja ne tik Seimas, bet ir Tauta, balsuodama referendume. Iki šių metų liepos 1 d. nepavyko įteisinti referendumo iniciatyvos dėl Seimo rinkimų įstatymo. Todėl parengta nauja referendumo iniciatyva dėl Konstitucijos 55 ir 59 straipsnių pakeitimo, nustatant, kad **Seimo nariai renkami tik vienmandatėse apygardose**. Šiuo įstatymu būtų skelbiami ir pirmalaikiai Seimo rinkimai, nes nuo 1996 m. vykstantys Seimo rinkimai dėl jų vykdymo daugiamandatėse ir vienmandatėse apygardose pažeidžia Konstitucijos 55 straipsnio reikalavimą dėl lygių rinkimų teisės.

Kviečiame piliiečius ir organizacijas aktyviai dalyvauti, ne tik renkant parašus už referendumą dėl referendumo kartelės su-

mažinimo nuo 300 iki 100 tūkst. piliiečių parašų, bet ir pradėti referendumo iniciatyvą dėl Seimo rinkimų tik vienmandatėse apygardose bei pirmalaikių Seimo rinkimų.

Tai – mūsų bendras tikslas. Mes turime keisti valdžią, jei ji veikia prieš Tautą, ir patys priiminėti įstatymus referendumeose. *(Sausdienama sutrumpintai)* ■

VALSTYBĖS AKTUALIJOS

Jungtinėje Karalystėje registravosi beveik 250 tūkst. likti norinčių lietuvių

Jungtinėje Karalystėje (JK) prašymus likti šalyje po „Brexit“ sutartyje nustatyto liepos 1-osios termino pateikė beveik 250 tūkst. likti norinčių lietuvių. Pagal oficialią JK statistiką, šalyje jų gyvena tik apie 150 tūkstančių. Įsikūrimo statusas jau patvirtintas bent 175 tūkst. lietuvių, kurie teisėtai šalyje praleido penkerius metus, dar apie 50 tūkst. Lietuvos piliiečių gavo dalinį įsikūrimo statusą, t. y. jie turės registruotis dar kartą,

kai JK bus pragyvenę penkerius metus. Iš viso britų institucijos jau peržiūrėjo apie 5,6 mln. Europos Sąjungos piliiečių prašymų likti šalyje ir tokių didelių skaičių nesitikėjo. Jungtinėje Karalystėje gyvenantys Europos Sąjungos piliiečiai užsiregistruoti galėjo iki liepos 1-osios. Priešingu atveju jie praranda teises, numatytas JK sutartyje su Europos Sąjunga. ■

Dėl protesto akcijų teisėtumo

Vilniaus apygardos administracinis teismas konstatavo, kad sostinės savivaldybės sprendimas neišduoti leidimo „Didžiojo šeimos gynimo maršo“ protesto akcijai birželio viduryje buvo neteisėtas. Teismo sprendime įvardinta **mažiausiai 10 itin svarbių ateičiai punktų**. Teismas nusprendė, kad, pavyzdžiui, **su savivaldybe nebūtina derinti, ar galima rengti protesto akciją**. Savivaldybė rengia pasitarimą vien

todėl, kad tiek ji, tiek policija susidarytų vaizdą, kokia pagalba ir sąlygos reikalingos, kad įvertintų situaciją, kuo valstybiniai subjektai gali prisidėti prie teisėto visuomenės nuomonės išreiškimo.

Kitas labai svarbus teiginys: **organizatoriai pasirenka vietą, laiką, maršrutą ir protesto būdą**, savivaldybė absoliučiai neturi teisės nieko pakeisti. Mitingo organizatorius turi teisę pasirinkti, ar tai bus

dainuojantis mitingas, ar, kaip Ispanijoje, „mėtomi pomidorai“.

Savivaldybė negali drausti. Galima grėsmė valstybės ir visuomenės saugumui savaime nėra prielaida uždrausti protesto akcijas. Tik valstybės ar savivaldybės institucijos privalo užtikrinti, kad protesto akcijos metu būtų žiurima, jog ta grėsmė būtų užkardyta. Prieš tai turi išduoti leidimą, o po mitingo už saugumo reikalavimų nesilaikymą bausti

organizatorius arba nutraukti mitingą, jei kažkas pamato, kad nesilaikoma reikalavimų. Tačiau iš anksto uždrausti negalima.

Žodžiu, savivalė, kurią teismas pripažino neteisėta. Tad panašu, kad reikia ne prašyti leidimo, o informuoti, kad bus protesto akcija. *Parengta, remiantis straipsniu „Respublikoje“* ■

VALSTYBĖS IŠTEKLIAI

Naujas kurortas – Smiltynėje

Seimo narys prof. Kęstutis Masiulis kreipėsi į aplinkos ministrą Simoną Gentvilą, kviesdamas imtis lyderystės, kuriant naują kurortą Smiltynėje:

Aplinkos ministerijai pavaldžios institucijos kontroliuoja Smiltynės plėtrą, todėl ministras S. Gentvilas, kuris yra klaipėdielis ir puikiai žino visas problemas, galėtų kviesti atsakingus pareigūnus bendram darbui. Smiltynė yra arti miesto, puikus susisiekimas, graži gamta, jūra, paplūdimiai, lengvai išgaunamas šiltas geoterminis vanduo. Tačiau iki šiol ši vieta yra apleista ir labiau primena Kaliningradą, o ne netoli esančią Nidą. Esami mūsų šalies kurortai prie jūros šiandien vasaromis yra perpildyti, todėl kyla kainos, smunka kokybė, o dalis žmonių tiesiog nebesirenka atostogų

Lietuvoje. Smiltynė galėtų tapti dar vienu Lietuvos kurortu, kur derėtų gamta su poilsiui ir pramogoms pritaikyta infrastruktūra.

Iki Antrojo pasaulinio karo Smiltynė buvo mėgstama žmonių poilsio vieta, veikė kavinės, viešbučiai, tačiau 1946 m. kartu su visa Kuršių nerija pateko į draudžiamąjį pakrantės pasienio zoną ir prarado kurorto statusą.

„Smiltynės plėtrą stabdo ypač didelis biurokratizmas, institucijų nesusikalbėjimas ir vizijos trūkumas. Štai norint atstatyti karo metais sugriautą kavinę, reikalingas bent 10 institucijų derinimas ir kiekviena mato reikalą iš „savo varpinės“, bet niekam nerūpi bendra nauda žmonėms. Pavyzdys yra Šventosios uostas. 20 metų buvo kalbama, kad reikia, bet tik dabar, visiems suderinus

viziją, prasidėjo darbai ir tai bus Šventosios sėkmės istorija“, – kalbėjo K. Masiulis.

Smiltynė – Klaipėdos miesto dalis, esanti Kuršių nerijos nacionaliniame parke. Smiltynė su miesto centru jungia Tarptautinė jūrų perkėla. Vietovė puošia gražūs miškai, o pajūriu driekiasi švelnus, baltos smėlio kopos ir paplūdimiai. *Parengta pagal Lietuvos Respublikos Seimo pranešimą*

„**Mokslo Lietuvos**“ pastaba: Lietuva iki šiol panaudoja tik mažytę dalį valstybės rekreacinių išteklių. Praktiškai nepanaudotos Lietuvos geoterminės anomalijos teikiamos galimybės. Ypatingos vertės vietovės Anykščių, Rokiškio, Zarasų, Kelmės ir kituose rajonuose paliktos savivaldybių nuožiūrai, tam neskiriant finansavimo. Yra apskričių, kurios iki šiol

neturi jokios šiuolaikiškos rekreacinės infrastruktūros. Vyriausybės nutarimai kurortų plėtos klausimais nevykdomi dešimtmečiais.

Nors nuolat kalbama apie „žaliosios ekonomikos“ plėtrą, daugybė projektų, kuriuos įgyvendinus būtų sukurta tūkstančiai aukštą pridėtinę vertę turinčių darbo vietų ir būtų akivaizdžiai padidintas Lietuvos investicinis patrauklumas, net nepradėti vykdyti. Jokia valstybės kurortų vizija per daugiau kaip tris Antrosios Respublikos dešimtmečius nesukurta.

Kviečiame Lietuvos mokslininkų sąjungos narius ir mokslo institucijas imtis esminių žygių, kad padėtis pasikeistų. Vienintelė kliūtis yra valdžios institucijų apsilėidimas. ■

GRIMASOS

Korupcija, parduodant valstybinę medieną

Sieimo Aplinkos apsaugos komiteto pirmininkė Aistė Gedvilienė kreipėsi į Valstybinių miškų urėdijos (VMU) direktorių Valdą Kaubrę, prašydama atsakyti į klausimus dėl žurnalistiniame tyrime paviešintos informacijos apie galimą korupciją ir neskaidrius susitarimus, parduodant valstybinę medieną. LRT.lt publikuotame tyrime „Po tyrimo. Miškų valdovai: valstybinę medieną dengia šešėliai“ pateikiama žurnalistų surinkta informacija, kad didelė

dalis valstybiniuose miškuose paruošiamos medienos yra neapskaitoma, o nepriklausomi medienos matuotojai, su kuriais sutartis yra sudariusi pati VMU, yra priklausomi nuo didžiųjų šalies medienos žaliavos pirkėjų ir galimai mažina medienos kainas.

„Pateiktą informaciją vertinu kaip sisteminę problemą, kurios ilgą laiką nebuvo sprendžiamos. Valstybinės medienos ruošimo ir pardavimo sektorius jau seniai buvo įvardytas kaip sektorius, kuriame galima didelė korupcijos

pasireiškimo tikimybė. Tačiau, kiek man yra žinoma, VMU iki šiol nėra priėmusi sprendimų, kurie užtikrintų sektoriaus skaidrumą, sąžiningą konkurenciją ir efektyvią medienos apskaitą. Matant miško rangovų pateiktą informaciją apie galimybes piktnaudžiauti, vertinant medienos kiekius ir kokybę, kyla daug klausimų ne tik dėl skaidrumo, bet ir negaunamų pajamų ir biudžetą“, – teigia A. Gedvilienė.

Taip pat yra klausiama, kiek valstybė praranda pajamų dėl nustatytų medienos pjovi-

mo paklaidų, nes, kaip matoma tyrimo metu surinktoje medžiagoje, paklaidos yra didelės, toleruojamos ir galimai sukuria plačią erdvę korupcijai. A. Gedvilienė klausia apie VMU naudojamą medienos pjovimo techniką bei metodus, kuriais yra renkami duomenys išpjautos medienos apskaitai. Taip pat užduodami klausimai dėl nepriklausomų medienos matavimo vertintojų, siekiant išsiaiškinti, ar VMU visada sutinka su vertinimais dėl VMU tiekiamos medienos kokybės ir kiekio. ■

Pažarstykyje žvyro krūvą: į kieno kišenės byra milijonai?

Gintautas Kniukšta

Kiek už tautos turtą sumokama mokesčių į valstybės kasą? Aplinkos ministerija nustatė kainą – 0,42 euro už kubinį metrą žvyro. Taigi žvyro krūva (1x1x1 metro) kainuoja 0,42 euro. Po šimts pypkių, ledų porcija yra daug kartų mažesnė, o kainuoja dvigubai daugiau. Stebuklingai pasakiškas verslas. Ar viską sukontroliuoja Aplinkos ministerija? Keli garbingi geologai, atlikę auditą, griebsi už galvų. Dar

tokio aplaidumo, tvarkant tautos turtą, jie nebuvo matę!

„Lietuvos valstybėje mažai kam rūpi nelegalūs pažeistų žemių mastai, kraštovaizdžio pokyčiai, susiję su šią veikla, žemės gelmių grobstymas.“, „Šiuo metu iš esmės nėra ne tik pramoninių ar mažųjų karjerų, bet ir nelegalia kasyba pažeistų žemės plotų apskaitos.“ Tačiau iš Aplinkos ministerijos tribūnos skamba lavina pagyrų savo vykdymams ir fantastiniams žalios Lietuvos ateities projektams. O rezultatas?

Gausiai teršiamos Kuršių marios, prašinkęs oras Klaipėdos mieste, nereikalingais karjeriais išknaisiotas Lietuvos kraštovaizdis, didžiuliai fosfogipso atliekų kalnai prie Kėdainių miesto, naktimis iš valymo atliekų įrenginių Marvelėje sklindanti vėmanti verčianti smarvė Kaune...

„Aplinkos ministerijos įvykdyta džiaugsminga miškų reforma, kurios autoriai išsislapstė po šiltus valstybinio biurokratinio aparato užkaborius, panaikino miškų parkus gražiausiose Lietuvos vietose

ir juos pavertė eksploataciniais miškais, suteikė galimybę privačioms kalnakasybos įmonėms be konkursų rengti karjerus valstybiniuose miškuose. „Pataisė Geologijos veiklos įstatymą“ ir taip atsirado planas Pakarklės mišką paversti gigantišku karjeru. Kodėl Tautos turtai pusvelčiui atiduodami įvairiems vertelgoms?“, – klausia naujajame laikraščio „ŠIANDIEN“ numeryje buvęs Kulautuvos girininkas Stanislovas Laurynas. ■

NAUJOS KNYGOS

Stefania Jabłońska: moteris dviejų amžių sandūroje
Gyvenimo ir kūrybos apžvalga

Vilniaus universiteto leidykla išleido Gabijos Bankauskaitės ir Nijolės Bankauskienės monografiją, supažindinančią Lietuvos visuomenę su unikalia asmenybe, gyvenusia XIX ir XX amžių sandūroje, iškilia bajoraite iš Rytų Aukštaitijos, kalbėjusia ir rašiusia tiek lenkų, tiek lietuvių kalbomis – Stefania Drozdowska Jabłońska (1861–1936).

Knygoje, remiantis archyvine medžiaga ir egodokumentika, gilinama į lietuvių literatūros vertėjos ir edukacinių leidinių moksleiviams autorės, Abiejų Tautų Respublikos istorinės tradicijos tęsėjos biografiją. Tikslinami biografiniai jos šeimos ir giminės gyvenamosios vietos, vaikų vardų faktai,

aptariamai jos išversti žymių Lietuvos autorių poetiniai darbai iš lietuvių ir lenkų kalbą, nagrinėjami jos parengti edukaciniai skaitiniai ir chrestomatija moksleiviams lenkų kalba.

„Monografijos objektas – dvarininkaitė, vertėja ir poetė Stefania Jabłońska, jos kasdienis gyvenimas ir kūryba. Sudėtingame ir permainingame moters gyvenime atsispindėjo įvairūs ekonominiai bei politiniai Lietuvos ir Lenkijos valstybių virsmai, susiję su dviejų amžių sandūros laikotarpiu, taip pat su lietuvių ir lenkų kultūrų bei literatūrų sambūvio pokyčiais: kultūrinio gyvenimo atgimimo pastangomis po 1863 metų sukilimo represijų Vilniuje ir Lietuvoje, lietuvių modernios kultūros stiprėjimu ir augimu, lenkų

kultūros Lietuvoje traukimusi ir silpnėjimu, persikėlimu į dvarelius. S. Jabłońska buvo atsiderusi tarsi tarp dviejų pasaulių, juose dalyvavo ir savo vertimais stengėsi lenkams populiarinti lietuvių kultūrą bei mažinti priešpriešą. Lietuva ir poezija vertėjai buvo taškai, kuriuose ji įžvelgė aiškias dviejų tautų sąsajas ir kultūrinio bendradarbiavimo galimybes, kadangi karštai tikėjo brolišku sambūviu.

Nors tyrimas yra labiau faktografinio ir aprašomojo pobūdžio, siekiant papildyti lietuvių ir lenkų kultūros bei literatūros istorijos faktus, tačiau jis turėtų būti svarbus ir gilinantį literatūrinius bei bendrakultūrinius ryšius XIX–XX amžių sandūroje“, –

Knygos viršelis

teigia autorės. Monografija skirta visiems, besidomintiems Lietuvos ir Lenkijos literatūros ir kultūros istorija, dvarų kultūra. ■

Istoriografijos tyrimų įvertinimas

Doc. dr. Algirdas Rutkauskas

Klaipėdos rajono I. Simonaitytės vardo premija šių metų sausio 23 d. – per rašytojos gimtadienį, buvo paskirta miškininkui profesoriui Romualdui Deltuvui už knygą „Miško ūkis ir medžioklė Mažojoje Lietuvoje“. Knyga skiriama, nors ir išnykusios, bet mūsų tautos atmintyje gyvos Mažosios Lietuvos miško ūkio ir medžioklės, miško ūkio ir gyvūnijų apsaugos raidai, miško ūkio kūrėjams, miškuose medžiojusiems, Kuršių nerijos ir Klaipėdos apylinkių smėlynus sutramdžiusiems žmonėms istorijai verpetuose aprašyti.

Premijuota prof. Romualdo Deltuvo knyga

Knyga gausiai iliustruota kartografinės medžiagos ištraukomis, žmonių ir jų veiklos požymių miškuose, paminklų, garsių medžioklės trofėjų, buvusių urėdijų ir girininkijų sodybviečių nuotraukomis. Dėl pandemijos renginį, skirtą autoriui pagerbti, pavyko surengti tik liepos 14 d. Jaukioje Klaipėdos rajono Agluonėnų seniūnijos (rašytojos gimtasis Vanagų kaimas yra Agluonėnų seniūnijoje) bibliotekos salėje buvo parodytas filmas apie Ievą Simonaitytę. Autorius papasakojo apie savo knygą. Dainavo Agluonėnų moterų ansamblis. Laureatą sveikino rajono meras Bronius Markauskas, Agluonėnų seniūnė Laima

Tučienė, premijos skyrimo komisijos pirmininkas Gintautas Bareikis, buvęs Šilutės miškų urėdas S. Bairauskas, VšĮ Klaipėdos krašto kultūros paveldo išsaugojimo fondo vadovas A. Urbis, kiti kolegos. Seimas ruošiasi ateinančius 2022 m. paskelbti I. Simonaitytės metais.

Priminsime, kad 2017 m. Lietuvos mokslų akademija prof. R. Deltuvui už monografiją „Povilas Matulionis: Ateities pradžia – tai mes“ suteikė Povilo Matulionio (miškotyra) premijos laureato vardą. ■

Dr. Prano Kiznio paveikslų galerija Valdovų rūmuose

Liepos 14 d. Valdovų rūmuose buvo atidaryta žinomo pramonininko ir kultūros mecenato dr. Prano Kiznio paveikslų galerija – dovana Valdovų rūmų muziejui. 2021 m. pradžioje Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai ir VšĮ PK Fondas, vadovaujamas dr. Prano Kiznio, po beveik dvejų metų tyrimų, atrankos ir derybų pasiekė susitarimą, pagal kurį mecenatas įsigijo ir muziejui neatlygintinai perdavė saugoti bei eksponuoti ypač vertingą 23 paveikslų galeriją. Ją sudaro garsių XIV–XVII a. Italijos bei Italijoje dirbusių dailininkų tapybos darbų rinkinys.

Valdovų rūmų muziejuje eksponuojama dr. P. Kiznio paveikslų galerija suformuota iš senesnių muziejaus surengtoje tarptautinėje parodoje eksponuotų kūrinių, kuriuos nutapė įvairių Italijos regionų menininkai – venecijiečiai, lombardiečiai, romiečiai, florentiečiai, sieniečiai, kalabriečiai, taip pat flamandų, graikų ir lenkų kilmės dailininkai, mokęsi ir kūrę Italijoje. Valdovų rūmų muziejaus ir mecenato dr. Prano Kiznio sutarimu ši kolekcija eksponuojama tik jai skirtoje salėje, kuri ir istoriniais laikais buvo didžiausia bei itin svarbi rūmų erdvė, nes buvo greta barokinės Sosto menės. Joje vyko svarbiausias Lietuvos didžiųjų kunigaikščių iškilms. Dalį kolekcijos paveikslų pramonininkas dr. P. Kiznis dovanojo Valdovų rūmų muziejui, taip norėdamas praturtinti Lietuvos nacionalinius kultūros bei meno rinkinius, o kitus perdavė ilgalaikiam nuolatiniam saugojimui ir eksponavimui.

Tokį mecenato dr. Prano Kiznio gestą galima prilyginti nebent Mykolo Žilinsko

dovanai, skirtai Kaunui. Pats pramonininkas teigė, kad šiuo žingsniu jis siekia ne tik praturtinti išgrobstytus nacionalinius Lietuvos paveldo rinkinius, bet ir paskatinti kitus turtingus Lietuvos žmones remti kultūrą ir meną. 2021 m. liepos 6 d. Lietuvos Respublikos Prezidentas Gitanas Nausėda už aktyvią bendruomeninę, socialinę veiklą, kultūrinių ir pilietiškumo projektų rėmimą bei puoselėjimą, taip pat kultūros mecenavimą apdovanojo dr. Praną Kiznį itin aukštu valstybės apdovanojimu – ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro kryžiumi.

Naujoji muziejaus paveikslų galerija taikliai įprasmina Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rezidencijos erdves, nes, kaip mini rašytiniai šaltiniai, XVI–XVII a. Vilniaus rūmuose tikrai buvo Jogailaičių ir Vazų dinastijų valdovų kaupta paveikslų galerija. Kartu dr. P. Kiznio galerija tampa išpūdingu estetiniu objektu Gotikos, Renesanso ir Baroko meno mylėtojams ir puikia edukacine erdve europiniam menui bei Lietuvos istorinių kolekcijų likimui pažinti.

Seniausias dr. Prano Kiznio paveikslų galerijos Valdovų rūmų muziejuje kūriny buvo nutapytas XIV a. septintajame dešimtmetyje, t. y. mena Gotikos epochą – Lietuvos valdovų Kęstučio ir Vytauto gyvenimo metus. Svarbius Lietuvos istorijos kontekstus primena Jakopino del Kontės (*Jacopino del Conte*, 1515–1598) sukurtas popiežiaus Leono X portretas, kūrybingai atkartojantis Rafaelio (*Raffaello Sanzio*, 1483–1520) renesansinį kūrinių. Būtent šis popiežius, asmeniškai bendravęs su Vilniaus vyskupu Albertu Radvila, pradėjo karaliaučio Kazimie-

Prano Kiznio paveikslų galerija Valdovų rūmuose. Mindaugo Kaminsko nuotr.

ro Jogailaičio paskelbimo šventuoju procesą.

Net šeši į Vilnių atkeliavę paveiksliai nutapyti XVI a., kiti penkiolika – XVII a. Būtent tuo metu Lietuvos didžiųjų kunigaikščių rezidencija Vilniuje buvo europinio lygio kultūros ir meno centras, o valdovai Žygimantas Vaza ir Vladislovas Vaza per tarpininkus meno kūrinių išgydavo Romoje, Florencijoje, Venecijoje, Neapyje, kituose Italijos miestuose. Būtent šias svarbiausias italų dailės mokyklas ir reprezentuoja dr. P. Kiznio paveikslų galerija. Galerija Valdovų rūmų muziejuje eksponuojama taip, kaip tokios senosios galerijos buvo kuriamos prieš kelis šimtus metų – kūrinių beveik ištaisai dengia visas sienas, jie sugrupuoti keliais aukštais. Tokių istorinių galerijų dar galima pamatyti senųjų

aristokratų rūmuose Romoje ar Florencijoje. Nuo šiol tokia istorinė išpūdingų paveikslų galerija bus galima gėrėtis ir Vilniuje.

Tai ne pirmą VšĮ PK Fondo vadovo, pramonininko ir kultūros rėmėjo dr. Prano Kiznio dovana Valdovų rūmų muziejui. Mecenatas yra parėmęs muziejų, rengiant antrosios dalies atidarymą 2018 m. ir įgyvendinant ekspozicijų projektus, taip pat pernai, minint Lietuvos didžiojo kunigaikščio ir Lenkijos karaliaus Žygimanto Augusto 500-ąsias gimimo metines, dovanojo šio valdovo bronzinį biustą su pjedestalu. Dr. Pranas Kiznis, kaip mecenatas, rėmė ir kitus svarbius Lietuvos kultūros projektus, visada dėmesį atkreipdamas ir į regionų iniciatyvas

Reformatų sode iškilis didingas paminklas

Aurelija Arlauskienė

Liepos 14-osios vakare sostinės gyventojai ir svečiai buvo kviečiami į Reformatų sodo atidarymą – dar vieną jaukią žalią erdvę Vilniaus širdyje. Čia, kur dabar įrengta apskrita laiptuota paminklo papėdė su juodo šlifuo to granito fontaneliu viduryje, netrukus iškilis paminklas Reformacijos ir lietuvių raštijos pradininkams – dešimčiai žymiausių XVI a. asmenybių: Mikalojui Radvilai Juodajam – Nepriklausomos Lietuvos valstybės gynėjui, socialinės ir kultūrinės pažangos skatintojui; Mikalojui Radvilai Rudajam – Vilniaus vaivada, Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kancleriu ir didžiam etmonui; Abraomui Kulviečiui – Reformacijos Lietuvoje pradininkui; Stanislovui Rapolionui – pirmajam žymiam lietuvių teologui, giesmių ir lietuvių kalbą vertėjui; Martynui Mažvydui – pirmosios lietuviškos knygos autoriui; Baltramiejui Vilentui – lietuvių raštijos kūrėjui, vertėjui ir leidėjui; Jonui Bretkūnui – Biblijos vertėjui ir lietuvių kalbą, lietuvių raštijos kūrėjui, istorikui; Andriui Volanui – Reformacijos Lietuvoje ideologui, teologui, vienam žymiausių politinių publicistų; Merkeliui Petkevičiui – ypatingą dėmesį skyrusiam lietuvių kalbos mokymui, parengusiam ir paties įkurtoje spaustuvėje Vilniuje savo lėšomis išleidusiam pirmą lietuvišką evangelikų reformatų knygą; Jokūbui Morkūnui – pirmajam lietuvių spaustuvininkui, postilės

Paminklo vizualizacija

vertėjui ir lietuvių kalbą ir leidėjui.

Šie iškilūs vyrai sugebėjo kūrybiškai pasinaudoti lietuvių, vokiečių, lenkų, čekų kultūrų sąveikos teikiama galimybe ir kūrybiškai dėjo Naujųjų laikų mūsų kultūros pagrindus. Vieni skelbė visuomenės sandaros modernizavimo idėjas, kiti gynė Tėvynę diplomatija ir ginklu, tretie kantriai dirbo, kurdami lietuvių raštiją ir naujus lietuvių kalbos kodus. Kiekvienam iš jų bus skirta granitinė kolona su vaizdo ir informaciniais

tekstais, kuriuos parengė žymiausi Lietuvos mokslininkai – Reformacijos tyrinėtojai: kultūros istorikė dr. Ingė Lukšaitė; lietuvių literatūrologė ir kultūrologė, Lietuvos mokslų akademijos tikroji narė dr. Dainora Pociūtė; kalbininkė dr. Ona Aleknavičienė; Lietuvos literatūros istorikas, bibliografas, vertėjas dr. Sigitas Narbutas.

Iniciatyvos pastatyti paminklą Lietuvos Reformacijos ir lietuvių raštijos pradininkams Vilniuje ėmėsi Lietuvos Reformacijos

istorijos ir kultūros draugija (LRIKD) – visuomeninė, nekonfesinė, nepolitinė organizacija, kuri bendradarbiauja su Vilniaus miesto savivaldybe. Idėja brandinta nuo 1996 metų. Apie tai byloja šalia paminklo aikštelės rymantis lauko riedulys su įrašu. Paminklo autoriai – skulptorė prof. Dalia Matulaitė ir architektas prof. Jūras Balkevičius, kurių projektą 2017 m. Kultūros ministerijos kartu su Lietuvos dailininkų sąjunga ir LRIKD organizuotame viešame konkurse komisija pripažino laimėjusiu pirmąją vietą.

„Reformatų sodo rangovinės organizacijos „Eikos statyba“ ir paminklo gamintojo bei statytojo įmonės „Žybartuva“ atlikti darbai rodo, kad šiandien galime konstatuoti faktą apie paminklo statybos darbų pusiaukelę, – teigia LRIKD pirmininkas Donatas Balčiauskas. – Vertindama pastarojo laikotarpio sudėtingą pandemine situaciją ir atsizvelgdama į rėmėjų finansines galimybes, LRIKD kreipėsi į Vilniaus miesto savivaldybę, prašydama pratęsti paminklo statybos užbaigimo terminą iki 2022 m. IV ketvirčio. Prašymas buvo patenkintas.“

Paramos teikėjai, paaukoję 5000 ar daugiau eurų, bus įrašyti į mecenatų sąrašą paminklo postamente. Lėšas paminklo statybai galima pervesti į specialią sąskaitą: Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugija. Įmonės kodas 190763313 AB SEB bankas, sąskaita LT69 7044 0600 0090 8619 – Paminklui „Reformacijos ir lietuviškos raštijos pradininkams“

Lietuvai pagražinti draugijos atstovų susitikimas

Dr. Raimundas Kaminskas

Liepos 6 d. Vilkiškoje (Kauno r.), Antano ir Jono Juškų etninės kultūros muziejuje įvyko Lietuvai pagražinti draugijos atstovų susitikimas su šio muziejaus kūrėjais Arūnu Sniečkumi ir jo žmona Vida. Šiame renginyje Lietuvai pagražinti draugijos garbės pirmininkas Juozas Dingelis Valstybės dienos proga Arūnui Sniečkui įteikė atminimo medalių „Lietuvai pagražinti draugijai – 100“.

Kauno rajono pasididžiavimas – A. ir J. Juškų muziejus – buvusioje Vilkiško parapijos

■ Nukelta į 11 p.

Lietuvai pagražinti draugijos atstovų susitikimas Juškų muziejuje

Antano ir Jono Juškų etninės kultūros muziejaus vadovas Arūnas Sniečkus.

Autoriaus asmeninio archyvo nuotr.

Pranciškonų spaustuvės 350-osios metinės

Eglė Stasiukaitytė

Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos Tado Vrublevskio skaitykloje nuo liepos 7 iki rugsėjo 30 d. veikia paroda „Mažesniųjų brolių spausta“, skirta pranciškonų spaustuvės Vilniuje 350-osioms metinėms. Vilniaus pranciškonų spaustuvė, savo veiklą pradėjusi 1671 m., knygos istorikų paprastai priskiriama prie vadinamųjų mažųjų Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) spaustuvių, o jos leidiniai reikšmingai papildė LDK leidinių visumą.

Sumanymas turėti savo spaustuvę Vilniuje priklausė tuometiniam Vilniaus pranciškonų konvento gvardijonui Jokūbui Pranciškui Dluskiui (apie 1625–1683). Spaustuvės įrangą jis jau buvo įgijęs 1667 m., ją privačiai

naudojo dirbdamas Drohičine ir Zamoscyeje. Grįžęs į Vilnių, išrūpino spaustuvei Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Mykolo Kaributo Višnioveckio privilegiją (ji patvirtinta 1670 m.). Iš viso per savo veiklos laikotarpį (1671–1781, su pertraukomis) Vilniaus pranciškonai išleido daugiau kaip 160 leidinių, iš jų lietuvių kalba – 13. Tai buvo religinė literatūra (maldų knygos, apeigynai, regulos ir pan.), teologijos knygos, proginės (laidotuvių pamokslai, panegirikos) ir originaliosios literatūros veikalai. Vienas tokių – itin populiarus Džono Barklajaus (*John Barclay*, 1582–1621) eiliuotas herojinis epas „Argenidė“ (1756), vien XVII a. lotynų kalba perleistas 30 kartų, išverstas į daugelį kitų kalbų ir XVIII a. skaitytas LDK skaitytojų, dažnai cituotas to meto proginėje literatūroje.

Pranciškonų spaustuvės leidinys.
LMA Vrublevskių bibliotekos nuotr.

Parodos lankytojai turės galimybę susidaryti nuomonę apie šią spaustuvę ir jos leidinių tematiką, poligrafinę bei meninę jų kokybę.

Vilniaus pranciškonų leidiniai specialaus knygos ir spaudos istorikų dėmesio dar nėra sulaukę, apie tai minima tik bendrame LDK spaudos istorijos kontekste. Žinoma, kad, be

J. P. Dlusčio, Vilniaus pranciškonų spaustuvei XVIII a. vadovavo Feliksas Tovianskis, Viktoras Stepurevičius, Juzefas Senkalskis, Placidus Novickis, tačiau nežinoma, kodėl spaustuvės veikloje būta pertrūkių, kada ir kodėl jie atsirado, kas ją, 1781 m. pardavus dėl skolų, nupirko (spėjama, kad Vilniaus akademijos spaustuvė) ir dar daugelis kitų dalykų. Šios spaustuvės 350 metų sukaktis – proga šiek tiek įdėmiau pažvelgti į Mažesniųjų brolių Vilniaus leidinius ir nors taip atlyginti šią LDK spaudos istorijos spragą. Parodos autorės – dr. Alma Braziūnienė ir dr. Kotryna Rekašūtė. Redaktorai – dr. Artūras Judžentis ir dr. Giedrė Miknienė. Už konsultacijas dėkojame Agnei Zemkajutei ir dr. Inai Kažuro

Vilniaus apylinkėse rastas Jogailos laikų lobis

Arminas Šileikis

Nuo liepos 16 d. naujajame Lietuvos nacionalinio muziejaus padalinyje – Istorijų namuose eksponuojamas šiemet netoli Vilniaus rastas ir muziejui perduotas saugoti Jogailos laikų lobis. Anot muziejaus specialistų, išsklaidytam pinigų lobiui galima priskirti 62 daiktus, iš kurių pagrindinė ir vertingiausia dalis – 58 sidabrinės monetos ir du sidabro lydiniai. Muziejaus numizmato Eduardo Remeco teigimu, pagal rastas monetas lobi paslėpimo laiką galima būtų sieti su 1390 m. vasarą vykusiu Vilniaus pilių puolimu. Lobis aptiktas Vilniaus rajono savivaldybėje, netoli Raišių, tad ir pavadinimas jam suteiktas pagal geografinę nuorodą – Raišių lobis.

Tiriamas lobi radimo vietą, aptikti 62 vienas komplektui priskirtini daiktai, datuojami XIV a. pabaiga. Tarp monetų – du Prahos grašiai, kaldinti valdant Jonui I Liuksemburgiečiui (1310–1346), šeši Karolio I (IV) (1346–1378), devyni Vaclovo IV (1378–1419), viena neidentifikuoto valdovo Prahos grašio klastotė. Iš Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės denarų – 40 kaldinti, valdant Jogailai (1377–1392), beveik visos monetos – apie 1388–1390 m. Trys monetos yra ankstyvesnės. Tai – portretinė, datuojama apie 1386–1387 m., ir dvi monetos

Jogailos denaras 1388 m.

su neįskaitomu įrašu bei liūtu, greičiausiai nukaldintos apie 1377–1386 m., kai Jogaila dar nebuvo išrinktas Lenkijos karaliumi. Be monetų, lobyje yra du XIV a. 4 ketvirčio Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pusės rublio tribriauniai lydiniai (poltinos), sidabro lydinio fragmentas ir XIV a. sidabrinis žiedas pinta priekine dalimi.

Lobį tyrinėję muziejaus numizmatų vertingiausia jo dalimi laiko monetą. Pasak jų, iš visų Lietuvoje rastų lobių Raišių lobis išsiskiria dėl kelių priežasčių. „Pirmiausia, šiame lobyje pirmą kartą Lietuvoje rasti Jono I Liuksemburgiečio Prahos grašiai, o svarbiausia – penki apkarpyti Prahos gra-

šiai. Tai reiškia, kad jie buvo priderinti prie vietinės pinigų sistemos. Pirmą kartą buvo rastos Jogailos monetos su liūtu, kaldintos iki jam tampant Lenkijos karaliumi. Didžiąją dalį lobi sudaro būtent Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų Jogailos valdymo metu kaldintos monetos“, – sakė E. Remecas.

Monetos rastos ne vienoje krūvoje, o plačiai išsklaidytos žemėje dėl toje vietoje vykdytų įvairių žemės darbų. Pilietiškai pasielgusio ir apie monetų lobį pranešusio asmens, taip pat geranoriškų žemės sklypų, kuriuose rastos vertybės, savininkų bei operatyvių Kultūros paveldo departamento specialistų, Archeologijos centro ir Lietuvos nacionalinio muziejaus archeologų pastangomis pirmą kartą Lietuvos numizmatikos istorijoje buvo atlikti tokio masto archeologiniai tyrimai lobi radimvietėje.

„Per beveik mėnesį trukusius archeologinius tyrimus ekspedicijos komanda nuodugniai ištyrė 234 kv. m plotą ir kruopščiai išžvalgė net 5370 kv. m dydžio teritoriją. Būtent archeologiniai tyrimai leido nustatyti, kad visi radiniai yra ne paskiri, o to paties lobi dalis. Teritorijoje taip pat aptikta nemažai tuo pačiu laikotarpiu datuojamų buitinių keramikos šukių, molio tinko fragmentų, du geležiniai peiliukai ir keletas kitų smulkių pamestų arba išmestų dirbinių“, – teigia muziejaus archeologas

Jono I Liuksemburgiečio (1310–1346) laikų Prahos grašis – seniausia šio lobi moneta
G. Trečioko nuotr.

Povilas Blaževičius.

Ar archeologai surado visą sidabro dirbinių lobį, sunku pasakyti. Greičiausiai dirvą, kurioje jis rastas, ilgą laiką arę žemdirbiai dalį dirbinių jau bus suradę ir anksčiau, bet, kadangi smulkias monetas sunku pastebėti, nemaža dalis jų žemėje išliko iki šiol. Muziejinių nuomone, galima drąsiai teigti, kad tai – išskirtinės sudėties ir vienas įdomiausių XIV a. pabaigos lobių, surastų Lietuvoje. Su šiuo lobiu iki rugpjūčio 1 d. lankytojai galės susipažinti Istorijų namuose (T. Kosciuškos g. 3)

Virginijos Kazakevičienės tapybos darbų paroda Lietuvos medicinos bibliotekoje

Janina Valančiūtė

Virginija Kazakevičienė gimė Vidiškių apylinkėje, Ukmergės rajone. 1975 m. baigusi Kauno Mičiurino sodininkystės-daržininkystės technikumą, pradėjo dirbti Vilniaus universiteto Gamtos fakultete, kuriame 1989 m. baigė ir neakivaizdines biologijos studijas. Vėliau dirbo Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje, o nuo 1998 m. iki šiol dirba Lietuvos medicinos bibliotekoje.

Virginija sako nelaikanti savęs dailininke. Piešti pradėjo studijuodama universitete. Dailės studijų nelankė, tačiau pastaruosius dešimt metų kuria nuolat. Tapo akrilu, alieji-

Kvietimas į parodą

niais dažais. Tapymas tapo vienu iš V. Kazakevičienės pomėgių. Kurti įkvepia kelionės. Jos darbuose vyrauja gamtos motyvai

KVIETIMAS į renginį „Muziejų kelias“ Smalininkuose

Rugpjūčio 8 d. Smalininkuose (Jurbarko r.), Senovinės technikos muziejuje nuo 12 val. vyks muziejinių kūrinių šventei skirtas renginys „Muziejų kelias“. Kviečiame apsilankyti. Informacija teikiama telefonu (8 650) 35 586, el. paštu muziejus.smalininkai@gmail.com

„MOKSLO LIETUVOS“ BIČIULIAI

Lietuvai pagražinti draugijos atstovų susitikimas

■ Atkelta iš 10 p.

klebonijoje visuomenininkų iniciatyva buvo pradėtas kurti dar sovietmečiu, o 1990 m. jo steigėju tapo Kauno rajono savivaldybė. Arūno Sniečkaus ir jo žmonos Vidos pastangomis muziejuje sukaupta šimtai eksponatų. Tarp vertingiausių – A. Juškos rankraščiai, šio tautosakininko užrašytos liaudies dainos, padavimai. Muziejuje vyksta tarptautiniai dūdmaišinių festivaliai, švenčiamos lietuvių kalendorinės šventės, rengiamos etnografinės vakaronės. Čia visada laukiami tautinės kultūros gerbėjai. Ne veltui tarp lankytojų pasitinkančių užrašų yra ir šis: „Svečias – į namus, Dievas – į namus.“

IN MEMORIAM

Doc. dr. Regimantas Migonis 1941 11 16 – 2021 07 06

Regimantas Migonis gimė 1941 m. lapkričio 16 d. Prienų r. Antakalnio kaime ūkininkų šeimoje. Dar neturėdamas šešerių, pradėjo mokytis Prienų mokykloje ir netrukus buvo perkeltas į antrąją klasę. Pradėjus trėmimams, tėvai gavo žinią, kad yra įtraukti į tremiamųjų sąrašą. Šeima pradėjo slapstytis, vaikus skubiai išvežė į Kauną. Regimantas toliau mokėsi Kauno Adomo Mickevičiaus vidurinėje mokykloje (dabar – Jėzuitų gimnazija), kuriai vadovavo direktorius Pakalnis, atstojantis vaikams tėvus.

Dar besimokant bendrojo lavinimo mokykloje, išryškėjo neeiliniai Regimanto gabumai tiksliesiems mokslams. 1963 m. jis įstojo į Kauno politechnikos instituto Elektrotechnikos fakultetą studijuoti radiotechnikos specialybę. Institutą baigė su pagyrimu ir buvo pakviestas likti moksliniam darbui Radiotechnikos katedros dėstytoju. Įstojęs į aspirantūrą, institute dirbo ir pedagoginį darbą.

1972 m. birželio 30 d. tuometiniame Kauno politechnikos institute Regimantas Migonis apgynė inžinerijos mokslų daktaro disertaciją „Vienos šalutinės juostos galios stiprintuvų netiesinių iškreipimų tyrimas“. Įdomu tai, kad šioje disertacijoje nagrinėti klausimai ir tyrimo išvadų pritaikymas tebėra aktualus jau daugelį metų. Kaip pavyzdį galima pateikti kartu su bendraautoriais paskelbtą mokslo straipsnį žurnale „Elektronika ir elektrotechnika“ (2003, Nr. 5(47), skyriuje „Telekomunikacijų inžinerija“). Straipsnio „Lietuvos audiovizualinių paslaugų rinkos analizė“ autoriai – A. Čitavičius, V. Knyva ir R. Migonis. Straipsnis priskirtas

Kauno technologijos universiteto Elektroninių ir matavimo sistemų katedrai. Tai – anaipol ne vienintelis kartas, kai sukurtus prietaisus R. Migonis perduodavo bendraautoriais, rengusiems straipsnius mokslo leidiniams.

Visas R. Migonio gyvenimas buvo paskirtas teikti žinias studentams, išmokyti juos logiškai mąstyti ir kurti matavimo prietaisus. Institutas (dabar – universitetas) buvo jo, kaip mokslininko, pirmieji namai. Jis dalyvavo tarptautinėse mokslinėse konferencijose, su bendraautoriais rašė straipsnius, vadovavo magistrantams, tačiau didžiausią laiko dalį skyrė prietaisų kūrimui, kuriuos užsakydavo tuometinė Leningrado (dabar – Sankt Peterburgo) gamykla „Svetlana“ ir su ja susijusios kitos institucijos. Gamyklos vadovybė ne kartą atvirai stebėjosi, kodėl R. Migonio darbai Lietuvoje nėra deramai įvertinti.

Doc. dr. Regimantas Migonis stažavosi Maskvoje, Čekoslovakijoje, Kinijoje. Ten ne tik įgijo mokslinių žinių, bet ir susipažino su tų šalių gyventojų prioritetais, jų

buitimi ir kultūros paveldu.

Tame pačiame universitete dirbusi Regimanto Migonio žmona doc. dr. Zita Migonienė 2002 m. viešumon iškėlė plagiato atvejį, kuris kai kuriems kolegoms buvo itin nepatogus. Jos disertacija bandė pasinaudoti įtakingo asmens sūnus, kuriam neteisėtai įgytas mokslo laipsnis po ilgo teismų maratono nebuvo pripažintas. Skandalingam plagiato faktui paaikškęs, 2006 m. lapkričio 16 d. (viduryje terminuotos sutarties, viduryje semestro, kai paskaitų krūvis semestre viršijo 300 val.) doc. Regimantas Migonis buvo atleistas iš darbo, apie tai jam pranešus elektroniniu laišku, nors tą dieną vyko katedros posėdis. Apie tai jis sužinojo vakare, jau pasirusęs kitos dienos paskaitoms. Taip ir baigėsi Regimanto Migonio mokslinė ir pedagoginė veikla tuometinio KPI Telekomunikacijos ir elektrotechnikos fakulteto elektroninių ir matavimų sistemų katedroje.

2021 m. liepos 6 d. Regimantas Migonis išėjo į Amžinybę, išsinešdamas ir didelį skausmą širdyje...

Neurologė doc. med. dr. Irena Avižonienė 1926 04 26 – 2021 07 02

Lietuvos neurologija neteko iškilios ir šviesios asmenybės – 2021 m. liepos 2 d. mirė docentė med. dr. Irena Avižonienė. Doc. I. Avižonienė kartu su ben-

dražgiais kūrė moderniosios lietuviškosios neurologijos istoriją. Kelios studentų, rezidentų ir gydytojų neurologų kartos mokėsi ir tebesimoko iš lietuviško vadovėlio „Nervų ligos“, kurio abu leidimai (1979 ir 1998) buvo parengti, bendradarbiaujant ir vadovaujant docentei I. Avižonienėi. Mokslininkė yra monografijos „Paveldimos nervų – raumenų ligos“ (1990) ir kitų leidinių autorė. Kolegos pamena jos paskaitas ir pratybas Vilniaus universiteto Medicinos fakultete, vadovavimą Medicinos fakulteto studentų mokslinės draugijos nervų ligų sekcijai. Visi, pažinoję docentę I. Avižonienę, vertino jos jautrią sielą, išmintį, inteligenciją, pagarbą tiek studentui, tiek kolegai, tiek ligoniui.

Irena Avižonienė gimė 1926 m. balandžio 29 d. tuometinės Biržų apskrities Nemunėlio Radviliškio miestelyje. Nors, baigiant Biržų gimnaziją, mokytojai, matydami polinkį cho-

reografiškai, siūlė rinktis menininko kūrybinį kelią, Irena pasirinko nuo pat vaikystės puoselėtą svajonę – tapti gydytoja ir 1946 m. įstojo į Vilniaus universiteto Medicinos fakultetą.

Studijų metai buvo sunkūs, dėl keistų atsitiktinumų ir slapstymosi pavyko išvengti tremties, kurioje jau buvo atsidūrusi visa šeima. 1952 m., mokantis VI kurso paskutiniame semestru, Irena, kaip „netarybinė studentė“, buvo pašalinta iš universiteto. Baigti studijas pavyko tik po J. Stalino mirties.

Nuo 1957 m. pradėjo dirbti gydytoja neurologe. 1964 m. konkurso keliu buvo priimta į Vilniaus universiteto Medicinos fakulteto Nervų ligų katedrą asistente. 1971 m. apgynė medicinos daktaro disertaciją. 1975 m. jai suteiktas docento vardas. Po metų pirmoji Medicinos fakultete pradėjo dėstyti medicinos genetiką. Didžiulę darbo patirtį apibendrino daugiau kaip 80 moks-

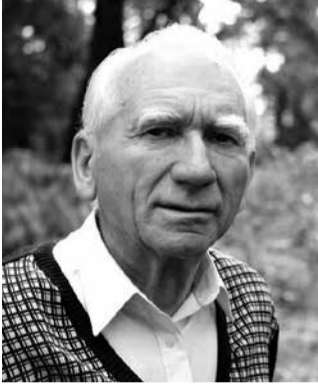
linių straipsnių, 4 monografijose, kuriose nagrinėjamos nervų sistemos infekcinės ir paveldimos ligos.

Doc. Irena Avižonienė buvo aktyvi Lietuvos neurologų mokslinės draugijos narė, ilgus metus ėjo draugijos pirmininko pareigas, apdovanota Lietuvos neurologų mokslinės draugijos garbės nario raštu. Buvo Lietuvos neurologų asociacijos garbės narė. Išėjusi į užtarnautą poilsį, nenutraukė ryšių su Respublikinės Vilniaus universitetinės ligoninės Neuroangiochirurgijos centru, nuoširdžiai ir nesavanaudiškai dalijosi savo didele gydytojos, puikiai išmaniusios nervų ligų kliniką ir diagnostiką, patirtimi su jaunesniais kolegomis.

Lietuvos neurologų asociacijos vardu reiškiamas nuoširdžią užuojautą velionės artimiesiems, draugams, buvusiems bendradarbiams

Enciklopedininkas Antanas Račis

1936 03 25 – 2021 07 17

Liepos 17 d., eidamas 86-uosius metus, mirė filologas, enciklopedininkas, daugiatomės „Visuotinės lietuvių enciklopedijos“ vyriausiasis redaktorius Antanas Račis. Visų jį pažinojusių atmintyje Antanas Račis išliks kaip kuklus, darbštus ir reiklus žmogus, o lietuviškųjų enciklopedijų istorijoje su jo vardu bus siejamas svarbus nepriklausomos Lietuvos enciklopedijų rengimo ir leidybos etapas.

Būsimasis enciklopedininkas gimė 1936 m. kovo 25 d. Pumpėnų valsčiuje, Stebeikiuose, ūkininkų Marijonos ir Juozo šeimoje. 1943 m. pradėjo lankyti Rinkūnų pradinę mokyklą, nuo 1946 m. tęsė mokslus septynmetėje Pumpėnų progimnazijoje (dabar – Pasvalio r. Pumpėnų gimnazija). Baigęs ją su

pagyrimu, 1950 m. pradėjo mokytis Pasvalio vidurinėje mokykloje (dabar – Pasvalio Petro Vileišio gimnazija).

Antanas Račis, vienas geriausių klasės mokinių, 1954 m. baigė vidurinę mokyklą penketais, bet negavo aukso medalio, nes atsisakė stoti į komjaunimą. Jis pasirinko lietuvių kalbos ir literatūros studijas Vilniaus universitete. Mokslas universitete, kaip ir mokykloje, Antanui Račiui sekėsi puikiai. 1959 m. baigęs universitetą, pagal tuometinę absolventų skirstymo praktiką buvo trejiems metams paskirtas lietuvių kalbos mokytoju į Vilniaus r. Skurbutėnų septynmetę mokyklą. 1960–1970 m. dirbo Kenos septynmetėje mokykloje.

Su enciklopedininko darbu Antanas Račis susipažino 1970 m., kai buvo pakviestas į Vyriausiąją enciklopedijų redakciją. Ten buvo baigiama rengti „Mažoji lietuviškoji tarybinė enciklopedija“ ir pradėta „Lietuviškoji tarybinė enciklopedija“. Antanas Račis dirbo Filologijos redakcijoje, redagavo enciklopedijos straipsnius ir mokėsi iš patyrusių kolegų. Autoritetais ir mokytojais jam tapo Vyriausiosios enciklopedijų redakcijos Filologijos ir pedagogikos redakcijos vedėjas Viktoras Beržinis (1923–1995), vyriausiojo redaktoriaus pavaduotojas Valdemaras Kvietkauskas (1928–2018), stilistas

Merūnas Gervė (1932–1992).

1985–1990 m. Vyriausiojoje enciklopedijų redakcijoje Antanas Račis dirbo Mokslinės kontrolės redakcijos vedėju. 1990 m. Vyriausiajai enciklopedijų redakcijai tapus Lietuvos enciklopedijų leidykla, jis dvejus metus ėjo redakcinių darbų direktoriaus pareigas. Lietuvos enciklopedijų leidyklą 1992 m. sujungus su „Mokslo“ leidykla ir įkūrus Mokslo ir enciklopedijų leidyklą, dirbo Vardyno ir mokslinės patikros redakcijos vedėju (1992–1994), vėliau – vyresniuoju moksliniu redaktoriumi. 2000–2015 m. Antanas Račis – direktoriaus pavaduotojas redakciniais darbams, Visuotinės lietuvių enciklopedijos (VLE) vyriausiasis redaktorius. Jam teko organizuoti 1997 m. pradėtus VLE straipsnių rengimą, prižiūrėti turinio kokybę, laikantis leidybos planų kasmet atiduoti spausdinti po du toms. Šios veiklos rezultatas – per 15 metų išleisti 25 VLE tomai ir papildymų tomas.

VLE vyriausiojo redaktoriaus darbo apimtis buvo didžiulė. Iš viso šios enciklopedijos tomuose išspausdinti 121 804 straipsniai, apie 25 120 iliustracijų, 656 žemėlapiai. Straipsnius enciklopedijai rašė apie 900 autorių, recenzavo apie 60 recenzentų. Antanui Račiui teko ne tik skaityti visą enciklopediją (kai kuriuos straipsnius net po 2–3 kartus),

bet ir derinti autorių, redaktorių, recenzentų, Mokslinės redakcinės tarybos narių nuomones, spręsti ginčus, ieškoti kompromisų. Už darbą, rengiant VLE, Antanas Račis apdovanotas Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino ordino medaliu (2011).

Tuo pat metu jis vadovavo keturtomės enciklopedijos „Lietuva“ (2008–2015) rengimo darbams, su Eugenijumi Maneliu rengė ir redagavo dvi toms enciklopedinį žinyną „Lietuvos istorija“ (2011–2016), buvo dvi toms „Lietuvos sporto enciklopedijos“ (2010–2012) Mokslinės redakcinės tarybos pirmininko pavaduotojas, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos narys (2002–2012).

Baigęs darbus prie VLE, Antanas Račis turėjo naujų didelių planų: su talkininkais ėmėsi rengti enciklopedinį biografinį žinyną „XIX–XX a. Lietuvos dvasininkai“. Deja, ši darbą jau reikės užbaigti kitiems. Antanas Račis, kolegų, VLE autorių ir recenzentų gerbtas už reiklumą ir principingumą, pakylėtai vadintas lietuviškųjų enciklopedijų strategu, tobulu enciklopedijų varikliu, buvo ir lieka tikro enciklopedininko pavyzdžiu dabartiniams ir būsimiems enciklopedijų rengėjams.

Nuoširdžiai užjaučiame Velionio šeimą ir kitus jo artimuosius, kolegas ir bendraminčius. *Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras*

Laima Stasiulionytė-Kanopkienė

1940–2021

Lietuvos edukologijos universiteto Alumnų draugija su giliu liūdesiu praneša, kad 2021 m. liepos 13 d., eidama 81-uosius metus, tyliai užgeso muzikė, Lietuvos pianistė akompaniatorė Laima Stasiulionytė-Kanopkienė.

Velionė 1962–1972 m. dirbo tuometiniame Vilniaus valstybiniame pedagoginiame institute (VVPI, dabar – Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademija), Instru-

mentinės muzikos katedroje. Tuo laikotarpiu daug koncertavo su VVPI studentais – dainininkais Vidu Baku, Antanu Kiveriu, Jonu Simaškevičiumi ir kitais maestro V. Indrikonio dainavimo klasės studentais. Jos dėka buvo surengti koncertai Valstybinėje filharmonijoje, Lietuvos televizijoje, Vilniaus konservatorijoje, Šiaulių, Ukmergės, Marijampolės (tuomet – Kapsuko) kultūros namuose, rajonų ir miestų vidurinėse mokyklose.

Laima Stasiulionytė-Kanopkienė kartu su V. Bačkumi, N. Stradomskiene, I. Galkauskiene, Z. Paškevič, N. Zdaniene ir kitais buvo viena pirmųjų fortepijono dėstytojų, 1967 m. pradėjusių dirbti Naujininkuose įkurtoje 3-iojoje muzikos mokykloje (dabar – Vilniaus Broniaus Jonušo muzikos mokykla). Šviesus velionės Laimos Stasiulionytės-Kanopkienės atminimas ilgam išliks kolegų ir kitų ją pažinojusių atmintyje. LEU Alumnų draugija dėl netekties reiškia gilią užuojautą dukrai muzikai Mintarei, kitiems šeimos nariams ir artimiesiems.

„Mokslo Lietuvos“ prenumerata

Malonūs skaitytojai, kviečiame prenumeruoti Lietuvos mokslininkų laikraštį „Mokslo Lietuva“, leidžiamą nuo Atgimimo laikų – nuo 1989 m. rugpjūčio. „Mokslo Lietuvą“ galite užsisakyti kaip spausdintą laikraštį, kuris pasieks Jus įprastiniu paštu Lietuvoje, arba kaip elektroninį leidinį (PDF), kuris bus siunčiamas į Jūsų nurodytą elektroninį paštą. Per metus išleidžiami 22 numeriai – po du numerius per mėnesį (išskyrus rugpjūtį). Spausdinto numerio metinės prenumeratos kaina – 24,64 euro (su PVM), elektroninio varianto – 10 eurų.

Laikraštį galite užsisakyti Lietuvos pašto skyriuose arba internetu <https://www.prenumeruok.lt/>. Pasirinkę skirtuką „Leidinio pasirinkimas“, laukelyje „Paieška pagal pa-

vadinimą“ įrašykite arba įkelkite pavadinimą „Mokslo Lietuva“ (be kabučių) ir paspauskite dešinią esantį mygtuką „Ieškoti“. Pasirinkę leidinį, apačioje paspauskite mygtuką „Tęsti“ ir pateikite gavėjo duomenis.

Elektroninio leidinio (PDF) prenumeratos mokestį galima pervesti į laikraščio leidėjo – UAB „Mokslininkų laikraštis“ – sąskaitą. Įmonės kodas 123218653, atsisakymo sąskaita LT817300010002423598 Swedbank AB. Sumokėję prenumeratos mokestį, praneškite mums, kuriuo el. pašto adresu pageidaujate gauti laikraštį. Mūsų el. pašto mokslolietuva@gmail.com.

„Mokslo Lietuva“ yra mūsų akademinės bendruomenės balsas. Todėl kiekvieno Lietuvos mokslininkų sąjungos nario pareiga prenumeruoti ir platinti savo laikraštį

„Mokslo Lietuvos“ skaitytojų dėmesiui

15-asis „Mokslo Lietuvos“ numeris pasirodys rugsėjo pradžioje. Rugpjūčio

mėnesį, kaip ir kiekvienais metais, Lietuvos mokslininkų laikraštis neleidžiamas

Lietuvos mokslininkų laikraščio projektui „Akademinės bendruomenės telkimas gerovės valstybei kurti, akademinės ir plačiosios visuomenės sanglaudai stiprinti“ vykdyti Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas 2021 metams skyrė 6,5 tūkst. eurų. „Mokslo Lietuvos“ redakcija

Mokslo Lietuva

Vyriausiasis redaktorius Jonas Jasaitis
Stilistė-korektorė Jolanta Niaurienė
Dizaineris Vilius Zaveckas

Redakcinės kolegijos pirmininkas – Raimundas Dužinskas, nariai: Alvydas Baležentis, Valentinas Baltrūnas, Valentas Daniūnas, Jonas Dautaras, Vyngintas Gontis, Nelė Jurkėnaitė, Regina Kvašytė, Milena Medineckienė, Andrius Puksas, Eugenijus Stumbrys, Emilis Urba, Janina Valančiūtė, Raimundas Kaminskas, Algirdas Mikas Žemaitaitis
Redakcijos adresas: J. Basanavičiaus g. 6, LT-01118 Vilnius
El. paštas mokslolietuva@gmail.com
Laikraštis internete: www.mokslolietuva.lt
Redakcija gerbia savo autorių nuomonę ir mintis, net jei ne visada joms pritaria.
Perspausdinant ar naudojant laikraščio „Mokslo Lietuva“ ir jo internetinio puslapio <http://www.mokslolietuva.lt> paskelbtą medžiagą būtina nuoroda į „Mokslo Lietuvą“. Laikraštis platinamas tik prenumeratoriams ir redakcijoje.

ISSN 1392-7191
Leidžia
UAB „Mokslininkų laikraštis“
SL Nr. 169
Spausdino
UAB „Petro ofsetas“
Savanorių pr. 174D, LT-03153, Vilnius
Tiražas 500 egz.